

Lastentarhanopettajien kokemuksia melusta

Aarnio, Sanna

2012 Otaniemi

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea, Otaniemi

Lastentarhanopettajien kokemuksia melusta

Sanna Aarnio
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2012

Sanna Aarnio

Lastentarhanopettajien kokemuksia melusta

Vuosi	2012	Sivumäärä	44
-------	------	-----------	----

Nykyään puhutaan siitä, että päiväkodit ovat meluisia ympäristöjä. Melu häiritsee niin aikuisia kuin lapsia. Melu aiheuttaa monenlaisia haittoja, joilla voi olla vakaviakin seurauksia. Melu voi heikentää työntekijöiden työssä jaksamista ja aiheuttaa stressiä. Lapsille melu voi aiheuttaa kielen tai puheen kehityksen viivästymistä, keskittymisen ja tarkkaavaisuuden häiriöitä sekä erilaisia ongelmia havainnointi- ja oppimiskyvyssä.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää lastentarhanopettajien kokemuksia melusta. Tutkimuskohteena on yhden espoolaisen päiväkodin lastentarhanopettajat. Kyseessä on laadullinen tutkimus, joka toteutettiin teemahaastatteluina. Haastatteluun osallistui päiväkodin kuusi lastentarhanopettajaa. Jokainen haastattelu toteutettiin yksilöhaastatteluna. Haastattelut analysoitiin aineistolähtöisesti.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys koostuu melusta, työsuojelusta, varhaiskasvatuksesta ja päiväkodista kasvu-ympäristönä. Työssä käsitellään melua, sen vähentämistä ja sen vaikutuksia, kuten kuulo- ja äänihäiriöitä. Työsuojelu-osuudessa käydään läpi työsuojelun tehtäviä ja tavoitteita, työsuojelutoimintaa päiväkodissa sekä työsuojelulainsäädäntöä. Lisäksi opinnäytetyössä käsitellään varhaiskasvatukseen ja kasvu-ympäristöön liittyviä asioita.

Opinnäytetyön tuloksista käy ilmi, että päiväkotimelu on suurimmaksi osin toiminnan aiheuttamaa melua. Eniten melua aiheuttaa se, että suuret lapsiryhmät ovat pienessä tilassa. Jatkuva melu voi aiheuttaa työntekijöille erilaisia fyysisiä ja sosiaalisia vaikutuksia, kuten väsymystä ja stressiä, sekä vireystason laskua. Parhaiten melua voidaan vähentää pienryhmätyöskentelyllä, toiminnan huolellisella suunnittelulla sekä pedagogisilla keinoilla.

Tämä opinnäytetyö vahvistaa käsitystä siitä, että päiväkotien lapsiryhmiä ei missään tapauksessa tulisi enää entisestään kasvattaa. Päiväkodeissa tulisi olla riittävät tilat, jotta toiminta olisi laadukasta ja lapsille taattaisiin hyvä kasvu- ja oppimis-ympäristö. Jokainen haastattelemani lastentarhaopettaja koki erittäin tärkeäksi sen, että lapsia pitäisi pystyä nykyistä paremmin jakamaan pienryhmiin. Tämän lisäksi päiväkodissa tulee olla riittävästi ammattitaitoista henkilökuntaa.

Asiasanat: Melu, työsuojelu, varhaiskasvatus, päiväkotitoiminta, kasvu-ympäristö

Sanna Aarnio

Kindergarten teachers` experiences of noise

Year	2012	Pages	44
------	------	-------	----

Nowadays is a well-known fact, that there is a lot of noise in day-care centers. The noise is disturbing both, children and adults. It causes a number of inconveniences, which might have serious consequences. Noise can weaken the employee's wellbeing at work and it can also cause stress. For the children it can cause problems with learning to speak, with concentration, and attention as well as with perception and learning ability.

The purpose of this thesis is to explore, how day care employees feel about noise. The research subjects are the kindergarten teachers in one municipal kindergarten in Espoo. This thesis is a qualitative study, which was carried out as theme interviews. All the six kindergarten teachers participated in the interviews. Each interview was carried out as an individual interview. The interviews were analyzed with content analysis.

The theoretical framework consists of noise, occupational health and safety, early childhood education, and kindergarten as a growing environment. The theoretical framework deals with noise, reducing noise and the effects of noise, like hearing and voice disorders. In the section on occupational health and safety I go through its tasks and objectives, how kindergartens implement it, and occupational health and safety legislation. In addition I go through factors that are connected to early childhood education and growing environment.

The findings of this thesis reveal that noise in the kindergarten is mostly something that is caused by action. The main reason for the noise is that there is too many children in the same, small room. The noise that is almost non-stopping can cause different physical and social impacts, like tiredness and stress together with decreased activity. The best way to reduce noise is working in small groups, careful planning of activities and pedagogical means.

This thesis confirms the conception, that the number of children should not be increased anymore. There should be plenty of space in the kindergarten so that the activities would have a high quality and the children would have a good environment for growing and learning. Every single kindergarten teacher that I interviewed said that it is very important to divide children in to small groups. It is also important that there are enough professional employees in the kindergarten.

Keywords: Noise, occupational health and safety, early childhood education, kindergarten, growing environment.

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Melu	7
2.1	Meluherkkyyteen vaikuttavat tekijät	8
2.2	Kuulo ja kuulovauriot	9
2.3	Ääni ja äänihäiriöt	11
2.4	Melun vaikutukset	12
2.5	Melun rajoittaminen ja vähentäminen	13
2.6	Meluympäristöt	15
3	Työsuojelu	15
3.1	Työsuojelutoiminta päiväkodissa	16
3.2	Työsuojelulainsäädäntö ja työsuojeluorganisaatio	17
4	Varhaiskasvatus	19
4.1	Varhaiskasvatusta ohjaavat asiakirjat	19
4.1.1	Päivähoitolaki	20
4.1.2	Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset	20
4.1.3	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet	20
4.2	Varhaiskasvatuksen laadunarviointi	20
5	Päiväkoti kasvuympäristönä	21
5.1	Päiväkodin oppimisympäristö	21
5.2	Leikin merkitys päiväkodissa	22
5.3	Kielen kehityksen ja leikin yhteys	24
6	Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymykset	25
7	Opinnäytetyön toteutus	25
7.1	Laadullinen tutkimus	26
7.2	Teemahaastattelu	26
7.3	Aineistolähtöinen sisällönanalyysi	28
8	Lastentarhanopettajien kokemuksia melusta	30
8.1	Melu päiväkodissa	30
8.2	Melun vaikutukset	31
8.3	Melun vähentäminen	33
9	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	36
10	Pohdinta	37
	Lähteet	39
	Liitteet	41
	Liite 1 Saatekirje	41
	Liite 2 Teemahaastattelukysymykset	42
	Liite 3 Analyysitaulukko	44

1 Johdanto

Olen monesti päiväkodissa työskennellessäni havahtunut siihen, miten kova melu ympärillä on. Toisia melu häiritsee enemmän kuin toisia. Melun vaikutuksia on myös tutkittu ja melun on todettu aiheuttavan monenlaista haittaa ihmisen terveydelle. Starck ja Teräsvirta (2009, 22 - 25) kirjoittavat melun olevan yksi suurimmista ammattitauteja aiheuttavista tekijöistä työelämässä. Melulta pystytään nykyään suojautumaan paremmin kuin ennen, ja meluvammojen määrä on vähentynyt. Melu on kuitenkin noussut ajankohtaiseksi ongelmaksi opetus- ja päivähoitotyössä ryhmäkokojen kasvaessa. Päiväkodissa on todettu lasten huutomelun ylittävän riskirajan.

Nykyään puhutaankin paljon siitä, että päiväkodit ovat meluisia ympäristöjä niin aikuisille kuin lapsille. Melun terveysvaikutuksista on olemassa tutkimustietoa, joka osoittaa, että melu aiheuttaa monenlaisia haittoja. Olen itse päiväkodissa työskennellessäni huomannut, että melua tosiaan on paljon. Itseäni melu häiritسی aika paljonkin, mutta työkavereiden kanssa ei tullut oikein puheeksi, miten he melun kokevat. Ehkä se on sellainen asia, mistä ei kuitenkaan niin paljon puhuta. Tai sitten asia kuitataan olankohautuksella että lapsista nyt lähtee ääntä.

Tammikuussa 2010 peruspalveluministeri Paula Risikolle toimitettiin vajaa 5000 nimeä kerännyt adressi, jossa vaadittiin että päivähoidon ryhmäkoolle asetetaan lakisääteinen enimmäismäärä. Perusteina olivat erilaiset terveydelliset, fyysiset ja psyykkiset tekijät. Puhuttaessa suurten päivähoitoryhmien vaikutuksista lapsen psyykkiseen hyvinvointiin, sekä vaikutuksesta hoitohenkilökuntaan, mainittiin adressissa melu. Jatkuva meteli, sekä oman rauhan ja hiljaisuuden puute on lapselle henkisesti kuluttavaa. Lisäksi melun ja levottomuuden sietäminen väsyttää hoitohenkilökuntaa. Ryhmäkokojen ollessa isoja, kyvyttömyys antaa hoidettaville lapsille riittävästi huomiota turhauttaa. (Adressit 2010.)

Tutkin opinnäytetyöni puitteissa, miten päiväkodissa työskentelevät lastentarhanopettajat kokevat melun. Opinnäytetyöni teoreettinen perusta koostuu melusta, työsuojelusta, varhaiskasvatuksesta ja päiväkodista kasvu ympäristönä. Opinnäytetyöni keskeiset käsitteet ja avainsanat ovat melu, varhaiskasvatus, työsuojelu, päiväkotiki ja kasvu ympäristö. Tutkimus on toteutettu teemahaastatteluina yhden espoolaisen päiväkodin lastentarhanopettajille. Tässä opinnäytetyössä tutkitaan millaista melu päiväkodissa on, millaisia vaikutuksia melulla on ja miten melua voidaan vähentää päiväkodissa.

2 Melu

Sanaa melu käytetään, kun tarkoitetaan tarpeetonta tai haitallista ääntä (Työterveyslaitos 2003, 137). Melun terveysvaikutuksia tutkineet ovat todenneet, että meluisa ympäristö kotona, päiväkodissa tai koulussa voi haitata lapsen kielen, puheen, keskittymisen, tarkkaavaisuuden, havainnointikyvyn, hahmottamisen, muistitoimintojen ja oppimiskyvyn kehitystä. Eri-ikäisillä lapsilla melu vaikuttaa erityisesti puheen kuulemiseen ja kognitiivisiin toimintoihin. Melu lisää myös mahdollisten stressireaktioiden riskiä. (Pitkänen & Haahla 2009, 17.)

WHO:n mukaan melu on epätoivottava ja terveydelle haitallinen ääni (Starck & Teräsvirta 2009, 8). Melu vaikuttaa ihmiseen niin psyykkisesti kuin lääketieteellisesti heikentämällä kuuloa ja vaarantamalla kommunikaatiota. Melu heikentää elinympäristön laatua ja vähentää ympäristön viihtyisyyttä. Maailma on kuitenkin täynnä ääntä, eikä kaikkea ääntä voida luokitella meluksi. Käsitteenä melu on subjektiivinen ja äänen kokeminen meluksi riippuu siitä, koetaanko se häiritsevänä vai ei. Melun kokemiseen vaikuttaa kuulijan herkkyys, aikaisemmat kokemukset ja asenteet. Toisen ihmisen häiriintyessä herkästi pienistäkin äänistä, toinen ei häiriinny edes kovasta. Edes terveyttä vahingoittavaa ääntä ei välttämättä koeta häiritseväksi, mutta tosiasiasa voimakas melu on aina terveyshaitta. (Starck & Teräsvirta 2009, 10 - 11.)

Lapset, vanhukset ja sairaat ovat keskimääräistä herkempiä melulle. Siksi päiväkoteja, kouluja, sairaaloita ja vanhainkoteja voidaan kutsua herkeksi kohteiksi. Helsingin kaupungin ympäristökeskus on tutkinut herkkien kohteiden ulkoalueiden ilmanlaatu- ja melutilannetta. Tutkimuksessa todetaan, että Helsingin melutilanteeseen vaikuttaa eniten liikenne. Niinpä ilmanlaatu- ja meluhaitat keskittyvät samoille alueille. (Pitkänen & Haahla 2009, 7 - 8.)

Lapsiryhmässä lasten touhutessa iloisesti äänen voimakkuus saattaa kohota sen verran korkealle, että olisi hyvä käyttää kuulosuojaimia. Mutta kuinkas onkaan, kun tähän lisätään vielä itku, parku tai riita, jota lapsiryhmässä väistämättä esiintyy. Työsuojeluohjeiden mukaan kuulosuojaimia on käytettävä, jos melu ylittää 85 desibelin rajan. Tanskassa päiväkotien henkilökunta pitää melua suurena työsuojelullisena ongelmana. Suomessa mittauksia on tehty vasta vähän, mutta ongelma on tiedostettu meilläkin. Vaikka oikealla rakennustekniikalla ja esimerkiksi lelujen melurajoituksilla voidaan melua jonkin verran vähentää, eniten melua aiheutuu toiminnasta, ja sitä ei voida poistaa. Lisäksi lapsiryhmät ovat suuria. (Kansanterveyslehti 2/1997.)

Ampujan (2008, 31 - 32) mukaan melun kokemiseen vaikuttaa kulttuuri, yksilön persoonallisuustekijät ja elämäntilanne. On arvioitu, että noin 40 prosenttia väestöstä

voidaan luokitella meluherkiksi. He kärsivät melusta ja melun aiheuttamista terveyshaitoista muita enemmän. Myös elämäntilanne vaikuttaa, ja oleelliseksi asiaksi nousee se, onko yksilöllä mahdollisuus vaikuttaa meluun jotenkin.

2.1 Meluherkkyyteen vaikuttavat tekijät

Meluherkkyydestä puhutaan kun halutaan kuvata sitä, miten ihminen suhtautuu meluun. Melun sietokyky, siihen tottuminen ja sopeutuminen vaihtelevat eri ihmisten välillä. Melun fyysiset ominaisuudet, kuten äänenpainetaso, ajallinen vaihtelu ja tapahtumien määrä ovat niitä asioita, jotka vaikuttavat sopeutumiseen. Suurin merkitys sopeutumisen kannalta on kuitenkin henkilön yksilöllisellä herkkyydellä ja melun sieto onkin yhtä yksilöllistä, kuin aiemmin mainittu äänen kokeminen meluksi. (Starck & Teräsvirta 2009, 43.)

Starck ja Teräsvirta (2009, 43 - 45) mainitsevat meluvamman kehittymiseen vaikuttaviksi psykologisiksi tekijöiksi yksilöllisen herkkyuden lisäksi asenteet, kokemukset, temperamentin ja elämänhallinnan. On tutkittu, että hyvä viihtyvyys näyttäisi säilyttävän kuulon. Myös uskomuksilla saattaa olla vaikutusta, sillä esimerkiksi melulle altistuvat muusikot eivät usko melun aiheuttavan kuulovammaa. Temperamentin vaikutus on siinä, että yleisesti ekstrovertit henkilöt eivät kärsi melusta samalla tavalla kuin introvertit. Elämänhallinnalla tarkoitetaan tässä sitä, että jos henkilöllä on esimerkiksi työpaikalla mahdollisuus vaikuttaa melun vaimentamiseen, hän kärsii silloin melusta vähemmän.

Meluvamman kehittymiseen vaikuttaa psyykkisen kokemuksen lisäksi elinympäristö, yksilölliset tekijät sekä mekaaniset ja kemialliset tekijät. Meluvamman kehittymiseen on tutkittu vaikuttavan jotkin fyysiset tekijät, kuten tupakointi, korkea veren kolesterolipitoisuus, verenpaineauti, sokeritauti, ääreisverenkierron häiriöt, alttius valkosormisuuteen, tietyt lääkkeet, sekä altistuminen orgaanisille liuottimille, raskasmetalleille, häkäkaasulle ja tärinälle yhdessä melun kanssa. (Starck ja Teräsvirta 2009, 46 - 47.)

Ikä on tekijä, joka lähes poikkeuksetta lisää melu- ja kuulovaurioiden syntyä. Jos henkilö on altistunut melulle koko ikänsä, on lähes mahdotonta erottaa iän ja altistuksen vaikutukset toisistaan. Lääketieteelliset riskitekijät, kuten juuri edellä mainitut kohonnut kolesteroli, verenpaine ja tupakointi vaikuttavat sitä enemmän, mitä iäkkäämpi henkilö on. Kolesterolin vaikutukset ovat huomattavissa jo keski-ikässä, mutta myöhemmin sen vaikutukset jäävät muiden tekijöiden taakse. Yksilöllisillä rikitekijöillä kuuloon vaikuttavien ympäristötekijöiden kanssa voidaan selittää korkeintaan puolet meluvamman synnystä. Ikähuonokuuloisuuden syitä ei ole vielä täysin selvitetty. On todennäköistä, että myös perinnölliset tekijät vaikuttavat kuulovaurioiden syntyyn. (Starck ja Teräsvirta 2009, 50.)

2.2 Kuulo ja kuulovauriot

Korva on ihmisen kuulo- ja tasapainoelin, joka muodostuu ulko-, väli- ja sisäkorvasta. Ulkokorvan muodostavat korvalehdet ja kuulokäytävä, tärykalvoon saakka. Korvalehden tärkein tehtävä on suojata korvakäytävää. Korvalehti ja korvakäytävä voimistavat ja muokkaavat äänen taajuussisältöä, ja ulkokorva on se, joka vastaanottaa äänen. Välikorva taas alkaa tärykalvosta, joka on ohimoluussa sijaitseva ilmantäytteinen ontelo. Välikorvaan kuuluvat kuuloluut, eli vasara, alasin ja jalustin. (Starck ja Teräsvirta 2009, 27 - 28.)

Kun ilma värähtelee korvakäytävässä, eli syntyy ääni, tärykalvo alkaa värähdellä ja välittää äänen kuuloluihin. Korvatorvi, joka niin ikään sijaitsee välikorvassa, yhdistää välikorvan nenänieluun. Kyseinen ”tuuba” toimii ennen muuta ilmanpaineen tasaajana välikorvan ja nenäontelon välillä. Korvatorvi saattaa tukkeutua korvatulehduksen tai flunssan yhteydessä painenvaihteluiden vuoksi. (Starck ja Teräsvirta 2009, 28.)

Kuuloluut välittävät värähtelyn simpukkaan, eli sisäkorvassa sijaitsevaan kuuloelimeen, aiheuttaen siellä tyvikalvon värähtelyä. Tyvikalvo värähtelee samoin, kuin korvaan saapunut ääni. Sisäkorvassa sijaitsee simpukan lisäksi tasapainoelin eli labyrinthi. Nesteiden täyttämä simpukka, joka koostuu kolmesta nestekäytävästä muuttaa ääniaallot hermoärsykeiksi. Keskimmäisessä nestekäytävässä on Cortin elin, eli tyvikalvoon kiinnittynyt kuuloaistin pääteelin. (Starck ja Teräsvirta 2009, 29.)

Äänen kulkeutuessa sisäkorvaan, se aiheuttaa sisäkorvan nesteen värähtelyä. Äänen aikaansaama tyvikalvon heilahdus taivuttaa ulkoisia karvasoluja, jolloin ne aktivoituvat sähköisesti. Tyvikalvon värähtäessä ulkoiset karvasolut vahvistavat liikkeen. Ulkoisten karvasolujen lihastyö mahdollistaa ääniaistimuksen terävöitymisen ja sen taajuuden aistimisen. Sen ansiosta korva erottaa tuhansia eri äänenkorkeuksia. Tyvikalvon voimistuvat liikkeet vievät värähtelyn sisempiin karvasoluihin ja tästä syntyy ääniaistimus, jonka sisemmät karvasolut vievät keskushermostoon ja sieltä tajuntaan. (Starck ja Teräsvirta 2009, 29 - 31.)

Jos korvan sisällä sijaitsevassa simpukassa olevia aistinkarvoja rasitetaan toistuvasti melulla, ne väsyvät ja lakkaavat toimimasta kunnolla. Silloin myös kuulo heikkenee, eikä kuuloaistimus enää välity keskushermostoon. Jo syntymätön lapsi altistuu melulle, koska korvan osat kehittyvät jo varhain sikiökaudella. Ohimoluussa sijaitseva korva reagoi ääniin, sekä pään ja vartalon asennon muutoksiin. (Starck ja Teräsvirta 2009, 27, 31.)

80dB:n äänenpainetasoa pidetään rajana, jonka ylittäessä melun kuuloon kohdistuvat terveydelliset vaikutukset lisääntyvät. Tämä raja on saavutettu kun normaalia puheääntä ei kuule metrin etäisyydeltä. Ihmisen kuuloalue alkaa kuulokynnyksestä ja päättyy

kipukynnykseen. Kuuloalue on 20-20 000 Hz ja äänenpainetason osalta 0-130 desibeliä, mutta ihmisen kuuloalue vaihtelee iän ja herkkyyden mukaan. Kuulo- ja kipukynnys vaihtelevat yksilöllisesti, mutta myös äänen korkeuden mukaan. (Starck & Teräsvirta 2009, 11.)

Melun aiheuttama pysyvä kuulovaurio syntyy, kun korvan karvasolut tuhoutuvat. Tähän vaikuttaa melun voimakkuus, melussa oloaika, melun taajuusjakautuma, aikaisempi pysyvä kuulovaurio ja ihmisen yksilöllinen herkkyys. Kuulovaurion todennäköisyys osataan arvioida mittaustulosten perusteella parhaiten silloin, kun on kyse tasaisesta laajakaistaisesta melusta. (Työterveyslaitos 2003, 138.)

Vajaa viidesosalla aikuisväestöstä on kuulovaurio, josta voidaan myös käyttää nimitystä meluvamma. Meluvamma on ikähuonokuuloisuuden jälkeen merkittävin syy aikuisten kuulon heikkenemiseen. Meluvammat muodostavat jopa 30-40 % kaikista ilmoitetuista ammattitaudeista. Meluvammoja on kahdenlaisia. Ne voivat syntyä äkillisestä impulssimelusta joka vaurioittaa kuuloa välittömästi, tai hitaasti vuosien kuluessa. Jokaisen solun häviäminen on pysyvää, sillä korvan solut eivät uusiudu. Jopa yhden kerran kovalle melulle altistuminen saattaa tuhota satoja soluja, ja kuulovammasta tulee pysyvä, sillä parannuskeinoa ei toistaiseksi ole olemassa. (Starck ja Teräsvirta 2009, 32.)

Impulssimelulla tarkoitetaan siis äkillistä melua, joka sisältää paljon lyhyitä iskumaisia voimakkaita ääniä. Se aiheuttaa mekaanisia repeämiä, eli se voi repiä tärykalvon rikki tai vaurioittaa väli- ja sisäkorvaa välittömästi. Mekaanisia repeämiä saattaa tapahtua myös ulkoisissa karvasoluissa ja sisäkorvan verenkierrossa saattaa tapahtua muutoksia. Vuosien saatossa tapahtuvassa meluallistuksessa sen sijaan kuulo alkaa heiketä huomaamatta. Vaikutukset saattavat tulla esiin vasta vuosikymmenten kuluttua. Pitkäkestoisen melun aiheuttama kuulovaurio johtaa harvoin kuuroutumiseen, mutta se aiheuttaa kuulovaikeuksia, sanojen erittelykyvyn heikkenemistä, kommunikaatiovaikeuksia ja sitä kautta sosiaalisia hankaluuksia. Meluvamman eteneminen kuitenkin pysähtyy, jos melulle altistuminen loppuu. (Starck ja Teräsvirta 2009, 35, 38.)

Tinnitus on tyypillinen meluvamman oire. Se saa aikaan ääniaistimuksia, kuten korvien soimista, kilinää, hurinaa, suhinaa tai jyskytystä. Jos kyseessä on korkea tai viheltävä ääni, se viittaa sisäkorvan vikaan, kun taas matalan huminan taustalla on usein vika välikorvassa. Oireita pahentaa niska- ja hartiaseudun lihasjännitys, anemia, korvakäytävän tukkoisuus, stressi, tupakointi, alkoholi ja väsymys. Tinnitukseenkaan ei ole olemassa varsinaista parannuskeinoa, mutta taustaaänten käyttö saattaa auttaa viemään huomion pois ikävistä äänistä. (Starck ja Teräsvirta 2009, 41.)

2.3 Ääni ja äänihäiriöt

Ääni syntyy ilmanpaineen vaihtelusta, johon sisältyy aaltoliikkeen muodossa huippuja ja laaksoja. Paineen vaihtelu koetaan kuuloaistimuksena ja sitä voidaan myös mitata. Äänen, eli siis myös melun voimakkuus ilmaistaan desibeleinä. ”Äänen taajuus eli korkeus on ääniväriähdysten lukumäärä sekunneissa ja sen yksikkö on hertzi (Starck ja Teräsvirta 2009, 11).”

Eeva Sala (2006, 93) kirjoittaa ääniergonomiasta, jolla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, jotka parantavat mahdollisuuksia hyvään äänen tuottoon ja kuulemiseen, eli puheviestintään. Ääniergonomiatoimenpiteiden tavoitteena on ehkäistä äänihäiriöiden syntyä, mutta myös auttaa niistä toipumisessa. Vaaditaan hyvät olosuhteet, jotta puhetta voidaan tuottaa, kuunnella ja erottaa vaivattomasti. Toimenpiteinä ovat yksilön kohdalla äänielimistön terveydestä ja hyvästä kunnosta huolehtiminen esimerkiksi äänenavaus- ja rentoutusharjoitusten avulla. Ympäristöön kohdistuvat toimenpiteet ovat ympäristön ääniolosuhteiden, työskentelyasentojen ja ilman sopivuuden varmistamista puheviestintään sopiviksi.

Useimmissa töissä käytetään ja tarvitaan puheääntä. Esimerkiksi opettajat ja lastentarhanopettajat ovat ammattiäänenkäyttäjiä, koska he puhuvat työpäivän aikana paljon ja isoille ryhmille, jolloin äänenkäyttö on voimistettua. Myös laulaminen kuuluu yleensä työnkuvaan. Opettajilla onkin todettu paljon äänihäiriöitä ja ne ovat lisääntymään päin. Opettajat, kuin myös lapset joutuvat puhumaan kovemmalla äänellä taustamelun vuoksi. Melu on myös lisännyt lasten keskittymis- ja tarkkaavaisuushäiriöitä, koska se häiritsee keskittymistä, tarkkaavaisuutta, muistia ja hyvää puheen erottamista, jotka ovat keskeisiä tekijöitä oppimisessa. Siispä myös lasten ääniergonomiasta huolehtiminen on tärkeää. (Sala 2006, 94.)

Vuonna 1997-1999 tehtiin tutkimus äänihäiriöiden esiintymisestä ja niihin vaikuttavista tekijöistä päiväkotien henkilökunnan keskuudessa. Työstä suoriutumista haittaavia äänihäiriöitä todettiin paljon ja tärkeimmiksi äänihäiriöitä aiheuttaviksi tekijöiksi todettiin runsas äänenkäyttö ja taustamelu työpaikalla. Tämä johtui pitkälti suurista lapsiryhmistä ja huonosta akustiikasta. Meluisassa ympäristössä puheen erottaminen vaikeutuu ja tämä tapahtuu lapsilla nopeammin kuin aikuisilla. Tunteiden ja asenteiden välittäminen hankaloituu kun puhe muuttuu melun vuoksi huutamiseksi. (Työturvallisuuskeskus 2001, 44, 46.)

Äänihäiriöiden syntymisen riskitekijät voidaan jakaa yksilöön, työn luonteeseen ja ympäristöön liittyviksi tekijöiksi. Yksilöön liittyvät riskitekijät liittyvät äänihuulen sairauksiin ja rakenteeseen, sekä elämän- ja toimintatapoihin. Äänenkäytön määrä ja viestintätilanne

ovat työn luonteesta johtuvia tekijöitä ja melu, akustiikka ja ilman laatu ovat ympäristön riskitekijöitä. Runsaasta ja voimistetusta äänenkäytöstä syntyy suuri äänirasitus, joka on eniten tutkittu äänihäiriön aiheuttaja. Äänenkäytöllä ja suurella äänirasituksella voi olla seurauksena äänihuulten sairaus, joista tyypillisin on äänihuulikyhmy. Esimerkiksi päiväkodin henkilökunnalla on todettu lisääntynyt äänihuulikyhmyriski, koska he joutuvat puhumaan paljon meluisassa ympäristössä. Kurkunpääntulehdus lisää merkittävästi äänihuulikyhmyjen kehittymistä, mutta myös muilla äänihuulimuutoksilla, kuten äänihuulipolyypilla, cystalla ja granuloomalla on osuutta asiaan. (Sala 2006, 95, 98 - 99.)

Melun lisäksi muita äänihäiriöiden riskitekijöitä ovat huono ilman laatu, ja huonot työasennot. Äänihäiriöiden riskitekijöiden tunteminen on avain äänihäiriön ehkäisyyn ja äänihäiriöiden tehokkaaseen hoitoon. Ammattiäänenkäyttäjät tulee opastaa tietämään, tunnistamaan ja karsimaan riskitekijöitä jo opiskeluaikana. Työpaikalla riskitekijöihin vaikuttaminen on keskeistä ja vaatii hyvää yhteistyötä niin työnantajan, työterveyshuollon kuin äänihäiriöitä hoitavien asiantuntijoiden kanssa. (Sala 2006, 102 - 103.)

On suositeltavaa, että äänihäiriöitä seulotaan työterveyshuollon toimesta. Seulonta, joka sisältää oirekyselyn ja äänen laadun arvion, auttaa löytämään ne henkilöt, joilla on riski saada työntekoa haittaava äänihäiriö. Tavoitteena on estää äänihäiriön kehittyminen niin pahaksi, että se vaatisi pitkiä sairauslomia ja kalliita hoitoja. Äänihäiriön oireita ovat äänen pettäminen, väsyminen ja käheys. Lisäksi ääntä voi olla vaikea saada kuuluviin ja ääneen lukeminen on vaikeaa. Kurkun seudulla voi tuntua limaa, palan tunnetta tai kipua ja myös rykimisen tarvetta voi esiintyä. Jos oireita esiintyy säännöllisesti, on syytä kääntyä lääkärin puoleen. (Sala 2006, 103 - 104.)

2.4 Melun vaikutukset

Melun vaikutukset voidaan Starckin ja Teräsvirran (2009, 53 - 59) mukaan jakaa kahteen luokkaan, jotka ovat kuulovaikutukset ja kuulon ulkopuoliset vaikutukset. Ainoa melusta selkeästi aiheutuva terveysvaikutus on kuulovaurio. Melulla on kuitenkin myös muita terveydellisiä vaikutuksia. Melu voi aiheuttaa elimistölle fyysistä ja psyykkistä haittaa esimerkiksi unihäiriöiden, lihasjännityksen ja pulssin kiihtymisen muodossa, jotka taas ovat yhteydessä stressin kokemiseen. Melu vaikuttaa ihmisen käyttäytymiseen, heikentää keskittymis- ja huomiointikykyä sekä unenlaatua ja vaikeuttaa kommunikaatiota. Lisäksi tapaturma-alttius lisääntyy, sosiaaliset suhteet voivat heikentyä ja melu aiheuttaa myös stressiä.

Kansallisessa CEHAP-selvityksessä (2007, 116 - 118) puhutaan melun kuulo- ja ei-kuulovaikutuksista. Kuulon pysyvä tai väliaikainen heikkeneminen sekä korvien soiminen tai

tinnitus ovat puhtaasti kuulovaikutuksia. Melun ei-kuulovaikutukset ovat pääasiassa yhteydessä älylliseen toimintaan. Melu voi heikentää oppimista, kielellistä kehitystä, motivaatiota, keskittymistä, muistia, sekä monimutkaisista tehtävistä selviytymistä. Suomalaisissa päiväkodeissa havaitut melutasot voivat haitata ainakin puheviestintää. Lapsen puhumaan ja ymmärtämään oppiminen edellyttää puheen erottamista, jota melu heikentää.

Ampuja (2008, 17 - 18) käy myös läpi melun vaikutuksia ja toteaa, että yli 55 desibeliä ylittävälle melutasolle jatkuvasti altistuvien riski saada negatiivisia terveysvaikutuksia kasvaa. Ampujan mukaan vaikutuksia ovat kuulon heikentyminen, verenpaineen nousu, unettomuus, stressi ja stressireaktiot, jotka voivat johtaa immuunijärjestelmän heikentymiseen ja muutoksiin verisuonten, suoliston, sydämen ja umpieritysrauhasten toiminnassa, ennenaikainen kuolema, ja mielenterveydelliset ongelmat. Lisäksi melu heikentää lapsilla oppimista ja kielen kehitystä, motivaatiota, keskittymistä, muistia ja selviytymistä monimutkaisista tehtävistä. Melu myös viivästyttää lasten lukemaan oppimista ja voi vaikuttaa lasten aivojen kehittymiseen. Myös aikuisilla melu haittaa keskittymistä ja tarkkaavaisuutta, sekä aiheuttaa hermostuneisuutta, ahdistusta, tunteettomuutta ja aggressiivisuutta.

CEHAP-selvityksen (2007, 115) mukaan melu voi vaikuttaa lapsen kehitykseen ja sillä voi olla pysyviä seurauksia. On huomioitava, että myös monet kehitykseltään poikkeavat lapset voivat olla tavallista herkempiä melun vaikutuksille. Kielellisiä vaikeuksia esiintyy jopa joka viidennellä lapsella tai nuorella, ja tarkkaavaisuusvaikeuksia jopa sitäkin useammalla. Tarkkaavaisuushäiriöisiä lapsia on Suomessa noin kuusi prosenttia lapsiväestöstä.

2.5 Melun rajoittaminen ja vähentäminen

Työperäiselle melulle on asetettu ohjearvot ja meluasetus velvoittaa työnantajaa seuraamaan, ettei 85 desibelin lukema ylity. Työnantajan tehtävänä on huolehtia siitä, että työssä esiintyvää melua arvioidaan ja tarpeen vaatiessa mitataan. Jos meluarvot ylittyvät, työnantajan on selvitettävä mistä se johtuu ja pantava toimeen meluntorjuntaohjelma. Työnantajan on opastettava työntekijöitä melusta, hankittava heille kuulosuojaimet ja tutkituttava työntekijöiden kuulo. (Työterveyslaitos 2003, 138.) Työntekijöitä suojaa työsuojelulait. Starck ja Teräsvirta (2009, 16, 83) ovat koonneet yhteen melua koskevia säädöksiä ja päätöksiä, joita ovat seuraavat:

- Ympäristönsuojelulaki (86/2000) ja sen muutos (459/2004)
- Valtioneuvoston asetus Euroopan yhteisön edellyttämistä meluselvityksistä ja meluntorjunnan toimintasuunnitelmista (801/2004)

- Valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelemisesta melusta aiheutuvilta vaaroilta (85/2006)
- Valtioneuvoston asetus ulkona käytettävien laitteiden melupäästöistä (621/2001)
- Valtioneuvoston päätös melutason ohjearvoista (993/1992)
- Valtioneuvoston päätös ampumaratojen aiheuttaman melutason ohjearvoista (53/1997)
- Valtioneuvoston periaatepäätös meluntorjunnasta (2006)

Edellä mainittu melun torjuntaan tähtäävä valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelemisesta melusta aiheutuvilta vaaroilta (85/2006) on laadittu kuulovammojen poistamiseksi. Se perustuu EU:n meludirektiiviin (10/2003) ja se täsmentää työnantajan velvollisuuksia melun torjunnassa ja välttämisessä. Lainsäädännön tärkein tavoite on melun välttäminen jo syntyvaiheessa, eikä melua siis periaatteessa pitäisi syntyä työpaikoilla ollenkaan. Meluasetus edellyttää riskien arviointia ja siinä on asetettu tarkat raja-arvot melulle. Työssään melulle altistuvien kuuloa seurataan työterveyshuollossa määrääkaistarkastuksin. Terveystarkastuksissa myös annetaan ohjausta ja neuvontaa melun torjunnasta ja kuulon suojauksesta. Työterveyshuollon toiminnassa pyritään ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen diagnoosiin. (Starck ja Teräsvirta 2009, 70 - 73.)

Starck ja Teräsvirta (2009, 17, 25) kirjoittavat, että kuulonsuojelu tulisi aloittaa jo lastentarhasta ja sen pitäisi jatkua koko iän niin työssä kuin vapaa-ajallakin. Lapsille tehdyissä kuulonseurantatutkimuksissa on tullut esiin meluvammoja, etenkin pojilla. On todettu, että päiväkodissa lasten huutomelu ylittää riskirajan.

Työterveyslaitoksen mukaan melua voidaan vähentää käyttämällä sisustuksessa pehmeitä materiaaleja, pienentämällä lapsiryhmiä, käyttämällä vähemmän leluja, puhumalla tavallisella äänellä sekä kasvatuksellisilla keinoilla. (Päiväkotityö 2011.) CEHAP-selvityksen (2007, 119 - 120) mukaan melua voidaan vähentää monin toimenpitein, kuten parantamalla rakennusten äänieristystä, vähentämällä sisällä olevien laitteiden melutasoa, lisäämällä tilaa lasta kohden, ja vähentämällä lasten määrää samassa tilassa. Lapsia tulee myös ohjata meluttomampaan toimintaan pedagogisin keinoin ja huomioida melu toimintatavoissa. Lapsiryhmät eivät myöskään saisi olla liian isoja.

Helsingin kaupungin ympäristökeskus (2010) on laatinut ohjeistuksen päivähoitotilojen suunnittelulle. Ohjeistuksessa otetaan kantaa siihen, kuinka mahdollinen melu voitaisiin minimoida. Ensinnäkin päivähoitotilat tulisi suunnitella sellaiselle alueelle, ettei liikenteen melu kantautuisi piha-alueelle liikaa. Kadun ja pihan väliin tulisi jäädä riittävä etäisyys. Jos tämä ei ole mahdollista, tulisi leikki- ja piha-alueet sijoittaa rakennuksen taakse. Erilaisten äänieristeiden rakentamisen mahdollisuus on otettava huomioon, jos päiväkotijäsen sijaitsee vilkkaalla alueella.

2.6 Meluympäristöt

Starck ja Teräsvirta (2009, 18) kutsuvat liikenteestä, teollisuudesta, rakentamisesta ja vapaa-ajan toiminnoista syntyvää ääntä ympäristömeluksi. Ikäväksi koettu melu pilaa ympäristöä siinä missä saasteet ja hajutkin. Ympäristömelu häiritsee eniten kaupunkilaisia ja Suomessa suurin ympäristömelun lähde on liikenne.

Vapaa-ajalla esiintyvä melu on usein sellaista, jolta ei suojauduta asianmukaisesti. Ihmiset esimerkiksi kuuntelevat kovaäänistä musiikkia ja käyvät konserteissa. Kukaan ei valvo vapaa-ajan melulta suojautumista ja siksi se onkin helpompi unohtaa, kuin työperäiseltä melulta suojautuminen. Kenties työsuojelulakien ansiosta työssä syntyvät kuulovauriot ovat vähentyneet, mutta vapaa-ajan vauriot lisääntyneet. Kuitenkin, melu on yksi suurimmista ammattitauteja aiheuttavista tekijöistä Suomessa ja vuosittain todetaan noin 1000 työstä aiheutuvaa kuulovammaa. Ryhmäkokojen kasvaessa meluongelma on levinnyt perinteisimmiltä konealan ammanteilta myös opetus- ja päivähoitotyöhön. (Starck ja Teräsvirta 2009, 18 - 24.)

CEHAP-selvityksen (2007, 115) mukaan merkittävä lapsiin ja nuoriin kohdistuva melu on toiminnan aiheuttama melu kouluissa ja päiväkodeissa. Ne luokitellaan merkittäväksi, sillä lapsi tai nuori viettää siellä suuren osan valveillaoloajastaan. Lisäksi ne ovat tärkeitä oppimisympäristöjä. Suomessa tehdyissä mittauksissa päiväkotien melutasot toiminnan aikana ovat osoittautuneet korkeiksi. Vapaa-ajallaan lapset ja nuoret altistuvat erityisesti musiikkimelulle.

3 Työsuojelu

Työsuojelun perustehtävä on ylläpitää ja edistää työntekijöiden turvallisuutta, terveyttä, työ- ja toimintakykyä, sekä ehkäistä erilaisia työtapaturmia ja ammattitauteja työympäristössä. Hyvä työympäristö, joka kuuluu nykyään työsuojelun käsitteeseen, käsittää työturvallisuuden ja työterveyden lisäksi henkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin. (Työterveyslaitos 2003, 8.) Työympäristöllä ja työoloilla tarkoitetaan työpaikan olosuhteita, joihin toiminta kohdistuu. Työympäristö jakautuu fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen työympäristöön. Työsuojelun käsitteisiin kuuluu myös työturvallisuus, työhyvinvointi, terveys, vaara ja riski. Työsuojelutoiminnan perusta on työsuojelun ymmärtäminen sisällöllisesti laajana. (Työterveyslaitos 2003, 10.)

Työsuojelun ansiosta työpaikoilta on pystytty poistamaan ongelmia terveyteen ja turvallisuuteen liittyen, sekä lisäämään viihtyisyyttä. Näkyviä vaikutuksia ovat tuottavuuden ja kilpailukyvyyn lisääntyminen, tuloksellisuus ja kannattavuus, kustannusten väheneminen,

työilmapiirin paraneminen, osaamisen ja työmotivaation kehittyminen, toiminnan sujuminen ilman häiriöitä ja laadun paraneminen. Lisäksi työsuojelulla parannetaan työikäisen väestön yleistä terveydentilaa, lisätään työelämän tasa-arvoa ja osallistumismahdollisuuksia, sekä aikaansaadaan kansantaloudellisia säästöjä. (Työterveyslaitos 2003, 8 - 9.)

Työsuojelun tavoitealueita ovat terveystavoitteet, työympäristötavoitteet, työvoimatavoitteet, toiminnalliset tavoitteet, taloudelliset tavoitteet, sekä kestävä kehitys. Terveystavoitteisiin kuuluvat työtapaturmien, ammattitautien ja sairauspoissaolojen vähentäminen sekä yksilöiden hyvinvoinnin edistäminen. Työympäristötavoitteisiin kuuluvat turvallinen, terveellinen, viihtyisä ja kehittävä työympäristö. Työvoimatavoitteista ensisijaisin on eläkeiän nostaminen. Toiminnallisia tavoitteita ovat työsuojeluorganisaation toimintasuunnitelma, työsuojelun toimintaohjelma ja koulutukset. Taloudellisia tavoitteita ovat työsuojelun investoinnit ja tapaturmakustannusten vähentäminen. Kestävä kehitys käsittää ympäristönsuojelun ja työsuojelun yhteiset tavoitteet. (Työterveyslaitos 2003, 9.)

Työsuojelun keskeisiä periaatteita ovat, että vastuu työsuojelusta on työnantajalla, mutta myös työntekijöillä on vastuuta asiasta. Työympäristön kehittäminen on tärkeimmällä sijalla ja työsuojelu on osa jokapäiväistä toimintaa, kuten johtamista, esimiestyötä, työsuoritusta ja suunnittelua. Toiminnalla pyritään ennaltaehkäisyyn ja työntekijöiden erilaiset työsuojelutarpeet tulee ottaa huomioon tasapuolisesti. Työsuojelussa tarvitaan kaikkien osallistumista. (Työterveyslaitos 2003, 12.)

Päivi Rauramon (2004, 84) mukaan työnantajan on jatkuvasti tarkkailtava työympäristöä, työyhteisön tilaa ja työtapojen turvallisuutta, sekä suunniteltava, valittava, mitoitettava ja toteutettava tarvittavat toimenpiteet työolosuhteiden parantamiseksi. Myös toteutettujen toimenpiteiden vaikutusta työn turvallisuuteen ja terveellisyyteen on tarkkailtava, sekä huolehdittava työntekijän asianmukaisesta perehdyttämisestä sekä työn opastuksesta. Työntekijän on noudatettava työhön liittyviä määräyksiä ja ohjeita, sekä järjestystä, siisteyttä, huolellisuutta ja varovaisuutta.

Kukkonen ja Karmavalo (2004, 194) kirjoittavat työsuojelun painopisteenä olleen viime vuosina varsin laajasti henkinen työsuojelu. Työterveyshuollon ja työsuojelun toimenpiteitä on kohdistettu entistä enemmän työuupumuksen ja työpaikan ilmapiirin lisäksi työntekijöiden terveydentilaan ja työkykyyn. Etenkin yritysten työsuojelussa ja työterveydenhuollossa työtoiminnalla, eli työkykyä ylläpitävällä toiminnalla on ollut keskeinen rooli.

3.1 Työsuojelutoiminta päiväkodissa

Melu mainitaan päivähoidon työsuojelu- ja kehittämisoppaassa päivähoitotyön epäkohtana.

Kun tutkittiin päiväkotihenkilöstön työssään kokemia rasitustekijöitä, nousi melu ensimmäiselle sijalle kysytystä 20 rasitustekijästä. Se voi johtua siitä, että paljon tunneilmaisua sisältävä työympäristö saattaa käydä työntekijälle rasittavaksi, jos tunteiden lukemisen mahdollisuus häiriintyy melun vuoksi. Kovien äänien ja hälyn lisäksi melu voidaan kokea isossa lapsiryhmässä vaikeasti hahmotettavaksi massaksi lasten erilaisia pyyntöjä. Työntekijä ei välttämättä pysty kovan taustamelun vuoksi reagoimaan yksittäisen lapsen tarpeisiin ja se voi turhauttaa. Aikuiselta vaaditaan keskittymistä ja rauhallista ympäristöä, jotta hän voi vastata lapsen tarpeisiin parhaalla mahdollisella tavalla. (Työturvallisuuskeskus 2001, 64.)

Kun päiväkotiin laaditaan työsuojelelun toimintaohjelma, on otettava huomioon päiväkodin erityispiirteet, ergonomiset ja fysikaaliset tekijät, sekä työorganisaatioon ja työturvallisuuteen liittyvät tekijät. Työsuojelelun toimintaohjelmassa on yleensä mukana työkykyä ylläpitävä suunnitelma, uhka- ja vaaratilanteita arvioiva osuus ja riskien arviointi. Toimintaohjelman laatiminen mahdollistaa työympäristön tarkastelun laaja-alaisesti ja päämääränä on, että työyhteisöstä tulisi yksikkö, jossa huolehditaan omasta hyvinvoinnista, sekä työ- ja toimintakyvystä. (Työturvallisuuskeskus 2001, 80.)

Työsuojelelun toimintaohjelmassa käydään läpi työympäristöön ja työoloihin liittyvät tekijät, työorganisaation toimivuus, biologiset vaaratekijät, tapaturmien ehkäisy sekä tavoitteiden asettaminen ja seuranta. Lisäksi päiväkotiin on laadittava erillinen pelastustoimilain ja -asetuksen mukainen turvallisuussuunnitelma, jos päiväkodissa työskentelee vähintään 30 henkilöä. Turvallisuussuunnitelma sisältää tiedot päiväkotirakennuksesta, suojapaikoista, toimintaorganisaatiosta, sammutus- ja pelastusvälineistöstä sekä toimintaohjeista, jotka laaditaan yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa. (Työturvallisuuskeskus 2001, 80 - 82.)

Hyvä työympäristö auttaa päiväkodissa työntekijöitä toteuttamaan perustehtävänsä, joka on huolehtimista lasten perushoidosta, kasvatuksesta, monipuolisesta kehityksestä sekä esiopetuksesta. Jotta työn tavoitteet toteutuvat parhaalla mahdollisella tavalla, tarvitaan hyvät ”välineet”, kuten rakennukset, joissa on viihtyisät tilat ja sisustus, piha-alue ja luonto, jossa on hyvät leikkimahdollisuudet sekä lähiympäristö, jossa on tarvittavat palvelut. Fyysisen ympäristön lisäksi tärkeitä välineitä ovat vanhempien ja hoitohenkilökunnan välinen yhteistyö sekä työntekijöiden ammattitaito. Työn sisältöä ja työtiloja suunniteltaessa tavoitteena on saavuttaa samanaikaisesti lapsille hyvä toimintaympäristö ja henkilökunnalle hyvä työpaikka. (Työturvallisuuskeskus 2001, 56.)

3.2 Työsuojelelulainsäädäntö ja työsuojeleluorganisaatio

Työsuojelelulainsäädäntö määrittää yleiset ja yksityiskohtaiset ohjeet siitä, miten työolot ja

työympäristö on järjestettävä, jotta työntekijöiden terveys ei ole uhattuna.

Työsuojelulainsäädännön tehtävänä on parantaa työn turvallisuutta kaikin mahdollisin toimenpitein. Lainsäädännöllä määritellään työturvallisuuden vähimmäistaso.

Työsuojelulakeja ovat työturvallisuuslaki, laki nuoren työntekijän suojelusta, työterveyshuoltolaki, laki työsuojelun hallinnosta, tapaturmavakuutuslaki, ammattitautilaki, rikoslaki, työaikalaki ja vuosilomalaki. (Työterveyslaitos 2003, 31.)

Työturvallisuuslaki (738/2002) käsittää fyysisen työsuojelun ja tapaturmien torjumisen rinnalla myös henkisen työsuojelun. Laissa on ylikuormitus- ja häirintätilanteita varten yksityiskohtaiset velvoitteet henkiselle työsuojelulle. Työturvallisuuslain tarkoituksena on parantaa työympäristöä ja työolosuhteita työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi sekä työtapaturmien, ammattitautien ja muiden työstä ja työympäristöstä johtuvien fyysisen ja henkisen terveyden haittojen ennalta ehkäisy ja torjuminen. (Työterveyslaitos 2003, 31.)

Työturvallisuuslaki edellyttää, että työntekijän on viipymättä ilmoitettava esimiehelleen ja työsuojeluvaltuutetulle laitteistossa ja työolosuhteissa havaitsemistaan vioista ja puutteellisuuksista, joita ei voi itse korjata, ja joista saattaa aiheutua vaaraa. Esimies ilmoittaa saamansa tiedon jälkeen, mihin toimenpiteisiin ryhdytään. Työtiloja suunniteltaessa on huolehdittava, että olosuhteet vastaavat työturvallisuuslainsäädännön vaatimuksia. (Työturvallisuuskeskus 2001, 21.)

Muita tärkeitä asioita työturvallisuuslain näkökulmasta ovat, että työntekijöitä varten on oltava tarkoituksenmukaiset henkilöstötilat, työpaikalla on noudatettava järjestystä ja siisteyttä, paloturvallisuudesta on huolehdittava, työpaikalla on oltava riittävä ensiapuvälineistö ja työntekijä on perehdytettävä työpaikan olosuhteisiin ja mahdollisiin tapaturmavaaroihin riittävän hyvin. Vastuu perehdyttämisestä on esimiehellä, mutta hän voi antaa perehdytystehtävän jollekin kokeneelle työntekijälle. Työturvallisuuslaki on pidettävä työpaikalla työntekijöiden nähtävillä. (Työturvallisuuskeskus 2001, 21 - 22.)

Työturvallisuuslain noudattamista valvovat työsuojeluviranomaiset, eli sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto ja sen alaiset 11 työsuojelupiiriä. Työsuojeluviranomainen asioi yleensä työpaikan työsuojelupäällikön kanssa. Jokaisella työpaikalla on työsuojelun valvontalain mukaan oltava työnantajan nimeämä työsuojelupäällikkö, jonka tärkein tehtävä on työnantajan ja henkilöstön yhteistoiminnan järjestäminen, ylläpitäminen ja kehittäminen. Lisäksi työntekijät valitsevat keskuudestaan työsuojeluvaltuutetun ja kaksi varavaltuutettua edustamaan työsuojelua koskevassa yhteistoiminnassa. Jos työntekijöitä on yli 20, on perustettava työsuojelutoimikunta. (Työturvallisuuskeskus 2001, 22 - 26.)

4 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on pienten lasten eri elämäntilanteissa tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11). Näin määritellään valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa, jonka tavoitteena on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista koko maassa, ohjata sisällöllistä- ja laadun kehittämistä yhdenmukaistamalla toiminnan järjestämisen perusteita. Lisäksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteena on lisätä kasvatushenkilökunnan ammatillista tietoisuutta, vanhempien osallisuutta ja moniammatillista yhteistyötä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet muodostavat yhdessä esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien kanssa valtakunnallisesti lasten hyvinvointia, kasvua ja oppimista edistävän kokonaisuuden. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 7.)

Jotta varhaiskasvatus toteutuisi lapsen kannalta parhaalla mahdollisella tavalla, tarvitaan vanhempien ja kasvattajien (varhaiskasvatuksen ammattilaiset) tiivistä yhteistyötä, kasvatuskumppanuutta. Laadukkaan varhaiskasvatuksen kannalta on myös tärkeää, että kasvattajilla on vahva ammatillinen osaaminen ja tietoisuus. Valtakunnallisten linjausten mukaisesti varhaiskasvatusta järjestetään varhaiskasvatuspalveluissa, joita ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito, sekä avoin toiminta. Varhaiskasvatuspalveluja tuottavat kunnat, seurakunnat, järjestöt ja yksityiset palveluntuottajat. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11.)

4.1 Varhaiskasvatusta ohjaavat asiakirjat

Varhaiskasvatusta ja päivähoitoa ohjataan monenlaisilla asiakirjoilla, niin kunnallisesti kuin valtakunnallisestikin. Asiakirjat ohjaavat laadunhallintaa välittämässä informaation ja tavoiteasettelun kautta. Lait ja asetukset taas ohjaavat varhaiskasvatuksen laatua ja säätelevät sen toteuttamisen ja järjestämisen niin sanottua minimitasoa. (Alila ja Parrila 2004, 12.) Kunnalliset ohjeet ovat monimuotoisia ja eri kunnilla on hieman toisistaan poikkeavia ohjeistuksia. Yhdessä valtakunnallisten ohjeiden kanssa ne muodostavat kuitenkin seuraavanlaisen kokonaisuuden; Valtakunnalliseen ohjaukseen sisältyvät lasten päivähoitoa ja esiopetusta koskevat lait ja asetukset, varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Kunnalliseen ohjaukseen sisältyvät kunnan varhaiskasvatuksen linjaukset ja strategiat, kunnan varhaiskasvatussuunnitelma, yksikön varhaiskasvatussuunnitelma ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelma sekä esiopetuksen suunnitelma. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 8 - 9.)

4.1.1 Päivähoitolaki

Päivähoitolaki on päivähoidon ja varhaiskasvatuksen kannalta keskeisin laki. Se säätelee yleisten säännösten lisäksi päivähoidon järjestämistä, toimintamuotoja, tavoitteita, päivähoitoruokailua ja -ympäristöä sekä erityistä tukea tarvitsevan lapsen kuntoutussuunnitelman laatimista. Laki säätelee myös päivähoidon hallintoa, ja velvoittaa kuntia järjestämään päivähoitoa kunnassa esiintyvän tarpeen edellyttämällä tavalla. (Alila ja Parrila 2004, 12.)

4.1.2 Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset

Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset valmistuivat keväällä 2002 valtioneuvoston periaatepäätöksenä. Linjauksiin on koottu varhaiskasvatuksen toteuttamiseen liittyvät keskeiset periaatteet ja kehittämisalueet. Linjauksissa lasten ja perheiden tarpeet on nostettu palvelujärjestelmän laadun kehittämisen lähtökohdaksi, ja vanhempien ja kasvatushenkilöstön kasvatuskumppanuutta korostetaan. Linjaukset luovat perustan Varhaiskasvatussuunnitelman perusteille. (Alila ja Parrila 2004, 15.)

4.1.3 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden on tarkoitus toimia laadunhallintatyön sisällöllisenä perusasiakirjana, jota hyödynnetään kunta- ja yksikötasolla. Jokaisen kunnan oma varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta. Perusteissa painotetaan asiakaslähtöisten toimintatapojen kehittämistä sekä asiakkaiden ja muiden yhteistyötahojen osallistumista varhaiskasvatuspalveluiden toteuttamiseen, arviointiin ja kehittämiseen. Arviointi nähdäänkin kaiken kehittämisen edellytyksenä. Arvioinnin avulla määritetään tavoitteiden saavuttaminen, toiminnan vahvuudet ja kehittämistarpeet. (Alila ja Parrila 2004, 17.)

4.2 Varhaiskasvatuksen laadunarviointi

Kun varhaiskasvatuksen laadun tilannetta kartoitettiin valtakunnallisessa selvityksessä, todettiin että varhaiskasvatuksessa käytetään harvoin järjestelmällistä laadunarviointimenetelmää. Kunnat ovat hyvin erilaisissa vaiheissa arviointimenetelmien kehittämisessä. Kuitenkin laadullisen arvioinnin näkökulma on vahvistunut, verrattuna määrällisen arvioinnin kehittämiseen. Sisällölliseen kehittämiseen painottuvan arvioinnin vahvistumiseen on vaikuttanut erilaiset valtakunnalliset ja ylikunnalliset laatuhankkeet. Näitä ovat esimerkiksi Oulun yliopiston varhaiskasvatuskeskuksen toteuttama Laadun arviointi päivähoidossa-projekti, Efektian Lapsi ja laatu-projekti, Sosiaali- ja terveysministeriön ja

Stakesin yhteinen Valoa-varhaiskasvatuksen laadunhallinnan ja ohjauksen kehittämishanke, sekä kaupalliset arviointimenetelmät. (Alila ja Parrila 2004, 29.)

5 Päiväkotikasvu ympäristönä

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa puhutaan varhaiskasvatusympäristöstä, joka muodostuu fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten tekijöiden kokonaisuudesta.

Varhaiskasvatusympäristön suunnittelussa tulee ottaa huomioon toiminnalliset ja esteettiset näkökulmat. Hyvin rakennettu ympäristö kannustaa lasta leikkimään, liikkumaan ja tutkimaan, sekä ilmaisemaan itseään. Tilojen oikeanlainen suunnittelu vaikuttaa lasten ja aikuisten väliseen vuorovaikutukseen, sekä edesauttaa erilaisten pien- ja vertaisryhmien toimintaa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 17 - 18.)

5.1 Päiväkodin oppimisympäristö

Mikael Kokljuschkin (2001, 61) kirjoittaa kirjassaan päiväkotien oppimisympäristöistä. Hänen mukaansa päiväkotien ja koulujen suuret ryhmäkoot ovat ajaneet tilanteen siihen, että oppimisympäristöä suunniteltaessa keskeisimmäksi asiaksi on noussut ympäristön helppo hallittavuus. Tulee kuitenkin pohtia, onko nimenomaan sellainen ympäristö lapselle ihanteellisin paikka, vai huomioidaanko tässä ensisijaisesti kasvattajien tarpeet. Oppimisympäristön suunnittelussa lapsen tulisi olla keskiössä. Oppimisympäristöön vaikuttavia tekijöitä ovat ilmapiiri, fyysiset tekijät, sosiaaliset suhteet ja pedagogiset tekijät.

Kokljuschkin (2001, 65, 67) painottaa erityisesti liikunnan merkitystä varhaiskasvatuksessa ja puhuu lapsilähtöisen ympäristön puolesta. Hän kuitenkin korostaa, että aina ei tarvita upeita tiloja ja paljon rahaa jotta tilat saadaan toimiviksi, vaan tärkeimpiä asioita ovat halu, innostus ja rohkeus kokeilla uudenlaisia asioita. Ensisijaisesti tulisi miettiä, mitkä ovat toimintaympäristön lapselle asettamat mahdollisuudet ja haasteet. Turvalliset puitteet ovat tietysti tärkeitä, mutta liian rajoitteet ja käskyt tulisi karsia minimiin. Kasvattajien myönteinen asenne lasten luovuutta ja itsensä toteuttamista kohtaan on tärkeä asia. Usein lasten leikistä ja liikkumisesta aiheutuvaa melua pidetään häiritsevänä, kun taas pöydän ääressä työskentelevää rauhallista lasta katsotaan hyvällä. Haasteena onkin, miten päiväkodissa pystytään takaamaan lapselle leikkirauha, mutta samalla rajoittaa lasten omaehtoista toimintaa mahdollisimman vähän.

Säästövaatimukset ovat usein syynä liian suurten lapsiryhmien sijoittamiseen liian ahtaisiin tiloihin päivähoidossa. Kuitenkin tilat ohjaavat pitkälti toimintaa, ja niiden paremmalla suunnittelulla tarjotaan parempaa palvelua kuntalaisille. Ympäristön laatu vaikuttaa

kasvatuksen ja oppimisen onnistumiseen ja tilojen hyvällä suunnittelulla ja monikäyttöisyydellä voidaan edistää ihmisten välistä vuorovaikutusta ja yhteistyötä. On tutkittu, että ihmisten sosiaalisia ongelmia on pystytty vähentämään panostamalla julkisten palveluiden laatuun. Korkeatasoinen kasvatus- ja oppimisympäristö on myös yhteydessä korkeatasoisen tietotaidon ja positiivisen aktiivisuuden kanssa. (Suomen kuntaliitto 1995, 44.)

Kokljuschkinin (2001, 80 - 81) mukaan hyvät tilat eivät yksin riitä, jos tilojen suomia mahdollisuuksia ei osata hyödyntää. Henkilökunnan tulisi pohtia millaisia viestejä tilat lapsille välittävät, millaisia toimintamahdollisuuksia ja -rajoituksia päiväkodissa on, millaiset säännöt ohjaavat tilojen käyttöä, ja minkälaiset lapset päiväkodissa viihtyvät. Päiväkodin tilojen on sovelluttava monenlaiseen toimintaan, ja erilaisille lapsille tulee olla tarjolla järkeviä toimintamahdollisuuksia eri vuorokauden aikoina. Leikki on tärkeä osa päiväkodin toimintaa. Monesti päiväkodeissa on luotu hyvät puitteet leikkiä valkeita, pedagogisia leikkejä, kuten koti-, rakentelu-, ja roolileikkejä, mutta myös lasten omille vapaille leikeille tulisi olla sijaa.

5.2 Leikin merkitys päiväkodissa

Matti Bergström (1997) on kirjoittanut kirjan mustista ja valkeista leikeistä. Kirja käsittelee lapsen aivotoimintaa ja leikin merkitystä lapsen elämässä. Lapsen aivoissa vallitsee kaaos ja järjestys. Kehittyäkseen normaalisti, lapsen on saatava toteuttaa näitä molempia puolia. Valkeita leikkejä voidaan pitää kasvatusopillisina leikkeinä, jotka pyrkivät maksimoimaan aivojen järjestyneisyydestä vastaavat rakenteet. Kasvatusopilliset leikit ovat tarkkaan harkittuja, ja pedagoginen näkökulma on niissä vahvasti esillä. Tuhoavat leikit taas ovat mustia leikkejä, jotka juontuvat lasten aivoissa vaikuttavasta kaoottisesta voimasta. Tämä kaoottinen voima on kaiken leikin edellytys, ja siksi sitä tarvitaan. Kaaos tuodaan leikkiin ja tuhoava puoli tulee esiin leikin jälkeen rikottuina esineinä ja aggressiivisena käyttäytymisenä.

On siis todettu, että lasten tulee saada leikkiä niin mustia kuin valkeitakin leikkejä. Jos lapset saavat leikkiä vain valkeita, kasvatusopillisia leikkejä, se ei tuo mitään hyvää lasten kehitykseen. Lasten tulisi saada leikkiä vapaasti ja toteuttaa itseään, ilman että aikuiset korjaavat tai kasvatusopillisessa innossaan jatkuvasti tukevat ”vaaleaa” järjestysvoimaa. Lapsia ei myöskään pidä hoputtaa eteenpäin, sillä tällöin varhaiset aivokeskukset eivät ehdi kypsyä. Esimerkiksi liian varhainen lukemaan opettaminen voi saada aikaan kielteisiä seurauksia. (Bergström 1997, 149 - 151.)

Tavallisessa leikissä mustat ja valkeat leikit eivät ole täysin erillään toisistaan, vaan ne esiintyvät rytmisesti toisiinsa kietoutuneina. Tämä tarkoittaa, että leikillä on mustat ja valkeat puolensa, jotka tulevat esiin leikissä tietyn rytmin mukaan. Tämä koskee vapaita, spontaaneja leikkejä. Puhtaasti valkeat leikit ovat kyseessä, jos lapset ”pakotetaan”

ohjelmoituihin kasvatusopillisiin leikkeihin. Näissäkin tilanteissa musta meinaa tilaisuuden tullen tunkeutua lävitse, sillä kaaosta on vaikea pysäyttää. (Bergström 1997, 158 - 159.)

Spontaanissa leikissä rytmisyys johon vaikuttaa myös ikä ja väsymys, ilmenevät siten, että noin puolen tunnin rauhallisen leikin jälkeen lapset rupeavat riitelemään tai tuhoamaan kaikkea, mitä ovat saaneet aikaiseksi. Tätä ei saa estää, koska kyseessä ovat kaaosvirran mukana tulevat tyypilliset rytmit. On tärkeää tietää, että valkeita leikkejä ei voi leikkiä täysin ilman mustan leikin läsnäoloa, sillä lasten normaalista aivotoiminnasta johtuen mustat leikit ovat edellytyksenä valkeiden leikkien olemassaololle. On huolehdittava, että mustalle leikille on sijaa leikkitoiminnassa, jotta lapsille voidaan opettaa myös tärkeitä kasvatusopillisia tavoitteita. (Bergström 1997, 160 - 161.)

Bergström (1997, 166 - 171) puhuu myös ”harmaista leikeistä”. Niillä tarkoitetaan mustien ja valkeiden leikkien sekoittumista toisiinsa negatiivisella tavalla, kun leikin pedagogiikka puuttuu lasten leikkitoimintoihin. Lasten aivot työskentelevät niille epäluontaisella tavalla, kun lapsia ohjataan leikkimään ohjelmien mukaan, samalla kiinnostusta ja aktiivisuutta vaatien. Leikin vaatimaan aktivaatioon tarvitaan aivorungon voimaresursseja, jotka nostavat tajunnan tasoa innostukseen ja ulos virtaavaan kaaokseen saakka. Sitä ei kuitenkaan tapahdu pedagogisesti laadituissa, ohjelmoiduissa leikeissä, ja siksi ne eivät ole oikeita menetelmiä saamaan aikaan leikkiä. Leikin musta ja valkea menettävät tasapainonsa ja luonnollisen rytminsä. On siis erityisen tärkeää, että lapset leikkivät niin mustia kuin valkeitakin leikkejä, sillä ilman niitä molempia täysipainoiseksi aikuiseksi kehittyminen ei ole mahdollista.

Marjatta Kalliala on kirjoittanut väitöskirjan leikistä ja leikkikulttuurin muutoksesta. Leikin merkitystä pidetään puheen tasolla lähes itsestään selvästi tärkeimpänä osana nykyistä päiväkotikulttuuria. Tämän itsestäänselvyyden taustalla on fröbeliläinen perinne, joka korostaa leikin merkitystä. Leikin merkitystä perustellaan oppimisen edistäjänä, ja tunne-elämän ja sosiaalisten taitojen kehittäjänä. Juuri leikin vapaaehtoisuus edistää oppimista, eli lapsi ei leiki oppiakseen vaan oppi tulee siinä sivussa kun lapsi on spontaanisti motivoitunut. (Kalliala 1999, 224 - 225.)

Leikkiä pidetään keskeisenä ja luonnollisena asiana lapsen elämässä, erityisesti lastentarhanopettajien ja lastenhoitajien keskuudessa. Leikkivät lapset voivat hyvin niin fyysisesti kuin psyykkisestikin, kun taas lapsi joka ei leiki on vaikeuksissa. On kuitenkin pohdittava, miten paljon aikuiset antavat konkreettisesti tilaa ja autonomiaa lasten leikeille. Suomalaisessa varhaiskasvatuskeskustelussa on käytetty usein jakoa lapsikeskeisyys ja aikuiskeskeisyys. Lasten oma leikkikulttuuri vaatii erityisesti lapsikeskeisyydeksi nimettyä autonomiaa. Aikuiset joutuvat kuitenkin usein rajoittamaan lasten leikkiä, erityisesti silloin kun leikki yltyy liian riehakkaaksi, tai syntyy tappeluita. (Kalliala 1999, 226 - 228.) Nykyään

puhutaan myös lapsilähtöisyydestä, lapsikeskeisyyden ja aikuiskeskeisyyden rinnalla.

Koska leikki on lasten keskeisin toimintamuoto, lasten yhteisöön kuulumisen merkitsee myös leikkiyhteisöön kuulumista (Kalliala 1999, 181). Kun päiväkodissa aloittaa uusi lapsi, hänen ensimmäinen tehtävänsä on päästä mukaan leikkiin. Se ei ole aina itsestään selvää, jos vastassa on jo vakiintunut ryhmä. Lapsi saattaa tällaisessa tilanteessa joutua tinkimään omista leikki-ideoistaan, ja hyväksymään leikkikaverikseen ”kenet vaan”. Lapset arvioivat uuden tulokkaan ennen kuin hänet hyväksytään osaksi ryhmää. Vakiintuneen lapsiryhmän roolit ovat suhteellisen pysyviä. Lapset tietävät kuka leikkii kenenkin kanssa, ja mitä, missä ja millä toiset ryhmän lapset leikkivät. Ystävyysuhteet ovat päiväkodissa tärkeitä ja kestävät usein vuosia. (Kalliala 1999, 181 - 183.)

5.3 Kielen kehityksen ja leikin yhteys

Päiväkodin merkitys lapsen kielen kehityksen tukemisessa on suuri, sillä usein lapsi viettää päiväkodissa suuren osan valvellaoloajastaan. Päiväkodissa tulisi olla sellaiset olosuhteet, jotka tarjoavat lapselle mahdollisuuden luonnolliseen kielenkäyttöön. Melu on kuitenkin niitä asioita, jotka vaikeuttavat niin keskittymistä kuin puheen kuulemistakin. Mitä nuorempia lapset ovat, eli mitä varhaisemmassa vaiheessa puheen kehitys on, sitä paremmat olosuhteet he tarvitsevat, jotta kuulevat puheen oikein ja saavat siitä virikkeitä kielen kehitykseensä. (Työturvallisuuskeskus 2001, 44.)

Helenius ja Korhonen (2011, 70 - 75) kirjoittavat leikin merkityksestä kielen kehittymisen kannalta. Heidän mukaansa leikki on lasten puhetta, ennen kuin heillä on aikuisen tavalla puhe hallussaan. Ajatusten vaihto pienen lapsen kanssa toteutuu parhaiten yhteisessä leikissä, sillä leikki on yksi tie lasten kokemuksiin, tunteisiin ja ajatteluun. Lisäksi leikki on tie kieleen, sillä merkitysten oppiminen tapahtuu käytännön toiminnassa, ja se taas ennakoii puhetta. Kieli omaksutaan kommunikaatioissa osaavampien kanssa, sellaisten, joilla kielitaito on jo hallussa. Kielellinen viivästyminen onkin yleistä isoissa lapsiryhmissä. Lapset kommunikoivat keskenään, kun aikuisen mahdollisuus kielelliseen vuorovaikutukseen lapsen kanssa jää vähiin. Lapset eivät voi kuitenkaan toimia toisilleen kielellisinä malleina, etenkin alle kolmivuotiaiden ryhmässä. Tämän vuoksi etenkin pienten lasten ryhmässä toiminta on suunniteltava huolellisesti, erityisesti kielellisen vuorovaikutuksen osalta.

Leikki on erityinen kommunikaatiomuoto aikuisen ja lapsen välillä ja vaatii keskittymistä. Aikuisen täytyy seurata herkästi lapsen reagoitua, kuten mahdollista väsymistä tai pään pois kääntämistä. Lapsi kiinnittää huomiota siihen mitä aikuinen tekee ja oppii seuraamaan tätä. Jäljittelemään oppiminen on olennainen taito oppimisen kannalta. Puheen omaksuminen on vaikeaa lapsille, jotka eivät osaa jäljitellä aikuista. On myös tärkeää, että lapsi oppii

erittelemään toimintaa. Ammattikasvattajien on oltava tietoisia leikin merkityksestä, niin huvista kuin hyödyistäkin. (Helenius ja Korhonen 2011, 72 - 73.)

Aikuisen ja lapsen välisessä leikissä lapsi ohjaa leikkiä ja aikuinen mahdollistaa etenemisen, antaen tilaa ongelmanratkaisulle. Aikuisen tulee huolehtia siitä, että leikkiympäristö elää ja muuttuu ja lasten omille ideoille annetaan tilaa. Pedagogisessa mielessä on tärkeää seurata lasten leikin kielellistä tasoa. Aikuinen on leikin kehittymisen osapuoli, vaikkakin välineellisten toimenpiteiden kautta. Hyvät leikkivälineet antavatkin mahdollisuuksia suotuisalle kielen kehitykselle. Päivähoidossa on tärkeää, että ajatuksia ja kokemuksia lapsen leikistä ja kielestä vaihdetaan vanhempien ja henkilökunnan välillä. Tiedon välittyminen on merkittävää lapsen oppimisen, ja kehityksen seuraamisen kannalta. Leikin ja kielen kehityksen kannalta on henkilökunnan ja vanhempien yhteinen tehtävä varmistaa, että lapsella on hyvät välineet, joilla olla vuorovaikutuksessa muiden lasten ja aikuisten kanssa. (Helenius ja Korhonen 2011, 74 - 75.)

6 Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyössäni tutkin sitä, miten lastentarhanopettajat kokevat melun päiväkodissa. Kerään tietoa lastentarhanopettajien kokemuksista. Melun kokeminen on aina subjektiivinen kokemus, ja voi vaihdella paljon eri yksilöiden keskuudessa. Toiset ovat herkempiä melulle kuin toiset. Pyrin selvittämään, miten yhden päiväkodin lastentarhanopettajat kokevat melun ja mitkä tekijät vaikuttavat melun kokemiseen.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Millaista melu päiväkodissa on?
2. Millaisia vaikutuksia melulla on?
3. Miten melua voidaan vähentää päiväkodissa?

7 Opinnäytetyön toteutus

Tutkimusmenetelmänä toimii laadullinen, eli kvalitatiivinen tutkimus. En pyri saamaan yhtä otosta, vaan haluan selvittää yhden päiväkodin lastentarhanopettajien kokemuksia. Numeraalinen tieto ei ole tutkimuksessani tärkeää. Vilkan (2005, 97) mukaan laadullista tutkimusta tekevän tutkijan tulee selvittää, tutkiiko hän kokemuksiin vai käsityksiin liittyviä merkityksiä. Tässä tutkimuksessa halutaan tutkia nimenomaan lastentarhanopettajien omia kokemuksia melusta.

7.1 Laadullinen tutkimus

Laadullinen, eli kvalitatiivinen tutkimus on paljon käytetty tutkimusmenetelmä. Eskolan ja Suorannan (2005, 15) mukaan laadullisella aineistolla tarkoitetaan pelkistetyimmillään sellaista aineistoa, joka on ilmaisuasultaan tekstiä. Tyypillisiä laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmiä ovat erilaiset haastattelut, havainnointi, päiväkirjat, omaelämäkerrat, sekä muu kirjallinen, kuvallinen tai äänimateriaali. Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää saada esille tutkittavien näkökulma.

Tuomen ja Sarajärven (2009, 71) mukaan yleisimpiä aineistonkeruumenetelmiä laadullisessa tutkimuksessa ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja dokumentteihin perustuva tieto. Menetelmiä voidaan käyttää yksitellen tai yhdistellen. Voidaan ajatella, että jos on tarkoitus tutkia ihmisten aikomuksia ja kokemuksia, on haastattelu eli kysymiseen perustuva aineistonkeruumenetelmä hyvä. Jos taas tutkimuskohteena on esimerkiksi vuorovaikutuskäyttäytyminen, voi kyseeseen tulla havainnointiin perustuva tutkimusmenetelmä.

Vilkan (2005, 97 - 98, 103) mukaan tutkimuksessa, joka on tehty laadullista tutkimusmenetelmää käyttäen, tarkastellaan merkitysten maailmaa, joka on ihmisten välinen ja sosiaalinen. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ihmisen omat kuvaukset koetusta todellisuudestaan, ei totuuden löytyminen tutkittavasta asiasta. Tutkimuksen tulee olla emansipatorinen, eli sen tulee lisätä myös tutkittavien ymmärrystä tutkittavasta asiasta.

Tuomi ja Sarajärvi (2009, 68 - 69) vertailevat kirjassaan paljon laadullisen ja määrällisen tutkimuksen suhdetta toisiinsa. On selvää, että teorian merkitys on molemmissa suuri. Laadullisen tutkimuksen kokonaisuudesta on monenlaisia mielipiteitä ja tärkeää onkin miettiä, mitä kaikkea tutkimusraporttiin tulee kirjoittaa, jotta se on luotettavaa. Laadullisen tutkimuksen pääkysymys on siinä, miten minä voin ymmärtää toista. Ensinnäkin olennaista on, miten tutkijan on mahdollista ymmärtää haastateltavaa ja toisaalta, miten toinen ihminen ymmärtää tutkijan laatimaa tutkimusraporttia.

7.2 Teemahaastattelu

Tutkimukseni toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina, jotka tehtiin päiväkodin kuudelle lastentarhanopettajalle. Vilkan (2005, 101 - 102) mukaan teemahaastattelu on mahdollisesti yleisimmin käytetty tutkimushaastattelun muoto, jonka tavoitteena on, että haastateltava antaa oman kuvauksensa kaikista teema-alueista. Opinnäytetyössäni teemat tulevat suoraan tutkimuskysymyksistäni.

Tuomi ja Sarajärvi (2009, 85 - 86) pohtivat kirjassaan tutkimukseen osallistuvien määrää ja aineiston kokoa. Asiaa tulee miettiä niin määrällisen kuin laadullisenkin tutkimuksen kohdalla. Laadullisessa tutkimuksessa ei kuitenkaan pyritä yleistyksiin tai kerätä otoksia. Tärkeää on, että henkilöt joilta tietoa kerätään, tietävät tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman paljon, tai heillä on kokemusta asiasta. Tutkittavien valinta tulee siis olla harkittua ja tarkoitukseen sopivaa. Oman opinnäytetyöni kohdalla tiedonantajien löytäminen oli suhteellisen helppoa, sillä jokainen on oman työnsä asiantuntija. Jokaisella lastentarhanopettajalla on varmasti omakohtaisia kokemuksia melusta, ja juuri näitä kokemuksia lähdin selvittämään.

Hirsjärven ja Hurmeen (2006, 48) mielestä kaikkein oleellisinta teemahaastattelussa on se, että haastattelu etenee tiettyjen teemojen varassa, eikä yksityiskohtaisilla kysymyksillä ole niin suurta roolia. Heidän mukaansa teemahaastattelu on lähempänä strukturoimatonta, kuin strukturoitua haastattelua, mutta se on puolistrukturoitu siksi, haastattelussa käsiteltävät teema-alueet ovat kaikille samat.

Eskolan ja Suorannan (2005, 87) mukaan teemahaastattelun käyttö suomalaisissa tutkimuksissa on ollut yleistä. Suosio ymmärretään johtuvaksi teemahaastattelun hyvistä puolista, joita ovat ne, että vastaaja pääsee puhumaan vapaamuotoisesti, toisin kuin strukturoidussa lomakehaastattelussa. Lisäksi teemahaastattelussa käytetyt teemat takaavat sen, että jokaisen haastateltavan kanssa on puhuttu ainakin jollain lailla samoista asioista ja se helpottaa aineiston jäsentämistä analyysivaiheessa.

Haastattelin päiväkodin kuutta lastentarhanopettajaa. Kaikki haastattelut nauhoitettiin ja lisäksi keräsin haastateltavien taustatiedot paperille analyysia varten. Taustatiedoista selvisi haastateltavan ikä, kuinka kauan hän on työskennellyt lastentarhanopettajana ja pääasialliset työtehtävät. Myös lapsiryhmän koko ja ryhmässä olevien lasten ikä selvitettiin haastattelun alussa. Sain haastateltavikseni lastentarhanopettajia erilaisista lapsiryhmistä. Osa työskenteli pienten lasten, eli alle kolmevuotiaiden puolella ja osa isompien lasten, eli yli kolmevuotiaiden puolella. Nuorin haastateltavani oli vastavalmistunut ja työskennellyt päiväkodissa vajaan vuoden. Kokeneimmat haastateltavat olivat työskennelleet päiväkodissa jo yli kolmekymmentä vuotta. Haastattelut kestivät keskimäärin 25 minuuttia. Lyhyin haastattelu oli kestoaltaan 17 minuuttia ja pisin 35 minuuttia.

Haastattelut toteutettiin yksiöhaastatteluina, jotka nauhoitettiin. Monessa kirjallisuudessa, jossa käsitellään haastattelua tutkimusmenetelmänä, kehoitetaan tutkijaa toimimaan siten, kuin nauhurin käyttö olisi itsestäänselvyys, joka kuuluu haastattelutilanteeseen. Toisaalla taas painotetaan, että nauhuria voi käyttää vain, jos haastateltava on antanut suostumuksensa. Eskola ja Suoranta (2005, 89 - 90) neuvovat, että nauhoittamisesta kannattaa sopia etukäteen. Jos haastateltava kuitenkin kieltäytyy nauhurin käytöstä, pitää miettiä

riittäisivätkö käsin kirjoitetut muistiinpanot. Oman tutkimukseni kohdalla kaikki haastateltavat suostuivat nauhurin käyttöön eikä se haitannut heitä. Tein selväksi, että kyseessä on opinnäytetyö ja kaikki haastatteluaineisto käsitellään täysin nimettömästi.

Eskola ja Suoranta (2005) pohtivat teoksessaan haastattelupaikan merkitystä. Tutkijan onkin aina syytä miettiä, mikä paikka olisi mahdollisimman neutraali ja soveltuisi parhaiten haastattelun toteuttamiselle. Itse toteutin haastattelut tutkittavien työpaikalla, espoolaisessa päiväkodissa, jotta siitä oli mahdollisimman vähän vaivaa haastateltavilleni. Toteutin haastattelut lasten päiväuniaikaan, jolloin talossa oli hiljaista. Haastatteluhuone oli rauhallinen, eikä siellä ollut haastattelun toteuttamisen aikana muuta toimintaa. Haastattelut toteutettiin kahden päivän aikana.

Hirsjärvi ja Hurme (2006, 36) nostavat kirjassaan esille haastattelun hyviä puolia verrattuna kyselylomakkeeseen. Haastattelussa voidaan säädellä aiheiden järjestystä, se on menetelmänä joustava ja antaa mahdollisuuden täsmennyksiin. Haastattelun haittoina mainitaan se, että puolistrukturoidussa ja varsinkin strukturoimattomassa haastattelussa saadaan paljon materiaalia, joka ei ole tutkimusaiheen kannalta oleellista. Oma kokemukseni kuitenkin oli, että pysyimme hyvin aiheessa haastattelutilanteissa.

7.3 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Laadullisen analyysin muotoja ovat aineistolähtöinen, teoriasidonnainen ja teorialähtöinen analyysi. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 95) sanovat, että aineistolähtöisessä analyysissä pyritään luomaan tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus. Aineistolähtöistä analyysiä toteutettaessa aikaisemmillä tiedoilla ja teorioilla ei tulisi olla mitään tekemistä analyysin toteuttamisen ja lopputuloksen kanssa.

Aineiston kerättyäni litteroin haastattelut ja lähdin tekemään sisällönanalyysiä teemalähtöisesti. Eskola ja Suoranta (2005, 19 - 20) sanovat aineistolähtöisen sisällönanalyysin tarkoittavan pelkistetyimmillään sitä, että teoriaa lähdetään rakentamaan empiirisestä aineistosta. Aineistolähtöisessä analyysissä tutkijan omat ennakkokäsitykset, tiedot tai oletukset eivät saa vaikuttaa analyysin tekemiseen. Puhutaan myös hypoteesittomuudesta. On tärkeää, että tutkija tiedostaa omat ennakko-oletuksensa. Oman tutkimukseni kohdalla tämä tarkoittaa sitä, että en antanut omien melukäsityksieni vaikuttaa analyysivaiheessa.

Litteroin haastattelut pian haastatteluiden toteuttamisen jälkeen, jo samalla ja seuraavalla viikolla. Litteroitua tekstiä tuli yhteensä 17 sivua Laurean kirjoitusasetuksilla, Trebuchet MS, fontti 10, riviväli 1,5. Toimin yleisten tutkimusohjeiden mukaan, eli litteroinnin jälkeen luin

aineistoa läpi useaan kertaan ja rupesin nostamaan aineistosta esiin tutkimuskysymyksiä valaisevia teemoja. Näin tiettyjen teemojen esiintymistä ja ilmenemistä aineistossa on mahdollista vertailla. (Eskola & Suoranta 2005, 174.)

Tyypilliset analyysitavat laadullisen tutkimuksen yhteydessä ovat luokittelu, teemoittelu ja tyypittely. Teemoittelu on Eskolan ja Suorannan (2005, 178) mukaan suositeltava aineiston analysointitapa jonkin käytännöllisen ongelman ratkaisussa. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 93) neuvovat, että teemoittelussa painottuu se, mitä kustakin teemasta on sanottu. Aineisto siis pilkotaan teemojen mukaan, ja näin voidaan vertailla tiettyjen teemojen esiintymistä aineistossa. Aineisto voidaan ryhmitellä ennen varsinaisten teemojen etsimistä, esimerkiksi haastateltavien iän tai sukupuolen mukaan. Itse en ryhmitellyt aineistoa etukäteen, vaan etsin aineistosta suoraan teemoja kuvaavia näkemyksiä. Teemahaastattelun etuna on se, että teemat ovat jo valmiiksi olemassa, ja omassa opinnäytetyössäni ne olivat suoraan tutkimuskysymyksistä johdetut. Analyysivaiheessa teemat nousivat esille suoraan tutkimusaineistosta.

Ennen analyysin aloittamista sisällönanalyysissä määritetään analyysiyksikkö, joka voi olla yksittäinen sana, lause, tai ajatuskokonaisuus. Karkeasti sanottuna ensiksi alkuperäisilmaisuista muodostetaan pelkistetty ilmaus, jota kutsutaan aineiston redusoimiseksi, eli pelkistämiseksi. Tämän jälkeen pelkistetyistä ilmaisuista muodostetaan alaluokkia, jota kutsutaan aineiston klusteroinniksi, eli ryhmittelyksi. Samaa asiaa tarkoittavat käsitteet yhdistetään luokaksi, joka nimetään sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Sen jälkeen alaluokista muodostetaan yläluokkia, jota kutsutaan abstrahoinniksi. Abstrahoinnissa on kyse teoreettisten käsitteiden muodostamisesta valikoidun tiedon perusteella. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä saadaan käsitteitä yhdistelemällä vastaus tutkimustehtävään. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110 - 112.)

Tekstiä läpi luettuani rupesin siis poimimaan sieltä samaa tarkoittavia ilmauksia, joista pelkistämisen jälkeen sain muodostettua alaluokkia. Analyysiyksiköksi valikoitui lause, eli poimin tekstistä ilmauksia kokonaisina lauseina. Alaluokista muodostui yläluokkia ja yläluokat yhdistin keskenään pääluokiksi. Pääluokat nimesin tutkimuskysymysteni mukaan, jotta sain analyysistä selkeän kokonaisuuden. Pidin koko ajan mielessäni että etsin vastauksia nimenomaan tutkimuskysymyksiini ja ylimääräinen materiaali sai jäädä analyysistäni pois. Pääluokat muodostivat lopuksi vielä yhdistävän luokan, jonka nimesin tutkimukseni aiheella. Näin kokonaisuudesta tuli mielestäni selkeä ja siitä on helposti havaittavissa, että olen löytänyt vastauksia tutkimuskysymyksiini.

8 Lastentarhanopettajien kokemuksia melusta

8.1 Melu päiväkodissa

Päiväkodissa esiintyvä melu voidaan jakaa toiminnasta lähtevään meluun ja tahalliseen metelöintiin. Toiminnasta syntyvä melu aiheutuu siirtymätilanteista, sekä siitä että liian suuret lapsiryhmät ovat samassa tilassa. Lisäksi lapsista lähtee luonnostaan paljon ääntä. Tahallinen metelöinti syntyy siitä, että joskus lapset matkivat toisiaan ja yllyttävät toisiaan metelöimään. Tahallinen metelöinti häiritsee vielä enemmän, kuin toiminnasta syntyvää melu.

Tutkimustulokseni osoittavat selkeästi, että jokaisella lastentarhanopettajalla on kokemusta päiväkotimelusta. Se on jopa niin itsestään selvä asia, että se saatetaan kuitata ”ammatinvalintakysymyksenä”.

”Kyllähän se (melu) kuuluu mun mielestä tähän työnkuvaan että en mä oo kyllä kertaakaan ollut tällä alalla töissä missä sitä meteliä ei olis ollut et kyllähän se tähän työhön kuuluu tiettyä osana että.. Toki voi olla että välillä on ollut rauhallisempia ryhmiä ja ihan pienillä kun on ollut töissä niin siellä se melu on erilaista kun se on itkua ja tälläst erilaista siellä, mutta kyllä se omalta osaltaan tähän työhön kuuluu. Tilat on pieniä ja ryhmät on siihen nähden kohtalaisen suuria.. Mut sen tavallaan tiedostaa tässä työssä et se on tavallaan niinku ammatinvalintakysymys jos näin voi sanoa..”

On siis selvää että lapsista lähtee ääntä, ja lähes jokainen haastateltava totesi tämän asian haastattelun yhteydessä. Toiset kuitenkin kärsivät melusta enemmän kuin toiset. Vaikka tutkimuskysymyksenäni ei olekaan se, mitkä tekijät vaikuttavat melun kokemiseen, yritin kuitenkin analyysivaiheen alussa selvittää sitä. Haastatteluideni perusteella ei voi suoranaisesti määritellä, mitkä tekijät vaikuttavat melun kokemiseen. Saman ikäiset ja yhtä kauan päiväkodissa työskennelleet voivat kokea melun eri tavoin. Vastaavasti kolmekymmentä vuotta päiväkodissa työskennellyt ei välttämättä kärsi melusta sen enempää tai vähempää kuin vastavalmistunut. Yritin myös selvittää analyysissäni vaikuttaako melun kokemiseen se, minkä ikäisten lasten kanssa työskennellään ja minkä kokoinen lapsiryhmä on. Tähänkään ei ole suoraa vastausta, vaan melun kokeminen vaikuttaa olevan enemmän henkilökohtainen tekijä. Melu tuntuu olevan melko samankaltaista eri-ikäisten lasten ryhmissä, tosin pienten puolella voi olla enemmän itkua ja parkua, kun lapset eivät osaa vielä sanallisesti ilmaista itseään. Kolme- ja neljävuotiaita pidetään kovaan ääneen leikkivinä ja tätä isompien lasten ajatellaan osaavan hallita omaa ääntään paremmin kuin pienempien;

”...vaikka nekin on äänekkäitä välillä mutta niitä saa sitten hiljennettyä kuitenkin ja siirrettyä eri paikkoihin laitettua vähän leikkimään ja ne ehkä osaa paremmin hallita sitä ääntään jos niille sanoo että nyt leikkikää vähän hiljempaa, et kyl tällaset kolme-neljä vuotiaat on varmaan pahimpia..”

Melun koettiin olevan pääasiassa toiminnasta lähtevää melua. Leikkiessä saatetaan pitää kovaakin meteliä ja monesti lapset haluavat oman äänensä kuuluviin. Tämä koskee erityisesti vapaan leikin tilanteita, ohjatuissa tuokioissa meteliä ei synny niin paljon. Joillakin lapsilla on myös luonnostaan erittäin kantava ääni. Lasten leikkien lisäksi siirtymätilanteet ovat yksi oleellinen melunaiheuttaja ja siksi ne pitäisi suunnitella aina tarkasti.

”..päiväkotityössä ne siirtymätilanteet on hirmu haasteellisia ja sen takii ne kannattaa tosi tarkkaan miettiä että ei mennä niinku kaikki samaan aikaan vaan pikkuhiljaa et aina yks osa kerrallaan ni se on sellanen yks metelin, ihan sellanen keino siihen..”

Melua lisää myös selvästi se, kun suuret lapsiryhmät ovat pienessä tilassa. Olisi erittäin tärkeää että tiloja olisi riittävästi, jotta lapsia voitaisiin jakaa pienempiin ryhmiin. Tämä on yksi tärkeimmistä asioista, joka ilmeni jokaisesta haastattelussa.

”No pienryhmätyöskentely on mun mielestä se kaiken a ja o. Mitä enemmän pystyy jakamaan pienempiin ryhmiin ja kun on vähemmän lapsia tietyssä tilassa niin sitä parempi.”

Lapset ovat myös taipuvaisia tekemään ääntä. Hiljaisinkin hetkinä jonkun täytyy aina ”koputtaa tai nakuttaa jotain” ja tämä innostaa muita tekemään perässä. Juuri tällainen tahallinen metelöinti oli lastentarhanopettajien mielestä häiritsevämpää kuin normaali leikistä lähtevä ääni.

”..että sellanenhan ei ihan samalla lailla niin häiritse jos näkee että ne kaikki tekee jotakin ja vaikka niistä lähtee kaikista sitä leikkiääntä ja sellasta kivaa melua, mut sit kun se melu on vaan sitä et just sellasta kailottamista, kun monil on semmonen et.. Et se lapsista lähtevä normaali ääni ei mua samalla lailla häiritse kun se tahallinen ääni..”

8.2 Melun vaikutukset

Melun vaikutukset voidaan jakaa fyysisiin ja sosiaalisiin vaikutuksiin. Fyysisesti melu vaikuttaa siten, että vapaa-ajalla lastentarhanopettajat kaipaavat hiljaisuutta. Lisäksi melu vaikuttaa

äänen kestävyys ja saattaa aiheuttaa päänsärkyä. Sosiaaliset vaikutukset ilmenevät siten, että melu voi aiheuttaa stressiä. Lisäksi se väsyttää ja kuormittaa.

Siihen miten häiritsevä melu koetaan, vaikuttaa oma sen hetkinen vireystaso. On selvää, että melu ei häiritse niin paljon jos on virkeä ja tämän myös haastateltavani olivat tiedostaneet. Jos taas on vähän kipeä tai väsynyt niin melu rasittaa selkeästi enemmän, käy enemmän korviin ja useampikin haastateltava mainitsi myös, että kipeänä tai väsyneenä ”pinna kiristyy” herkemmin. Väsymys tai stressi aiheuttaa myös oman ärsyyntymiskynnyksen laskemisen.

Jokainen haastateltava sanoi melun vaikuttavan siihen, että vapaa-ajallaan on mielellään rauhallisessa ympäristössä. Työpäivän jälkeen kaipaa rauhaa ja hiljaisuutta, koska on ollut koko päivän metelissä.

”Sil taval on ehkä semmonen meluallerginen että illalla esimerkiks kun menee kotiin ni hyvin äkkii mä huomaan että sanon miehelle että paa hiljemmalle se televisio et älä puhu niin kovaa..”

Selkeä fyysinen vaikutus on myös se, että melu vaikuttaa oman äänen kestävyys. Työpäivän jälkeen ei välttämättä ole kovin puheliaalla tuulella, kun on saanut koko päivän puhua ja olla äänessä. Haastateltavat olivat hyvin tietoisia siitä, että melu rasittaa ääntä, kun joutuu itsekin puhumaan kovemmalla äänellä. Vaikka ulkoilua pidetään hyvänä keinona vähentää melua, niin lastentarhanopettajat joutuvat ulkona käyttämään enemmän ääntään kuin sisätiloissa, sillä ääni häviää piha-alueelle. Ääni voi myös madaltua jatkuvasta puhumisesta.

Myös päänsärky oli asia, joka nousi vahvasti esille melun vaikutuksista keskusteltaessa. Haastateltavani eivät itse juurikaan kärsineet päänsärystä, mutta sanoivat tietävänsä monia jotka kärsivät. Lisäksi hekin jotka eivät kärsineet päänsärystä, vertasivat melun aiheuttamia tuntemuksia päänsärkyyn;

”No kyllä se melu väsyttää et kyl siit tulee ihan sellanen et, mul ei oo pääkipua, mut siit tulee sellanen et ihanku olis pääkipua, et se tulee tähän otsaan asti se meteli et kyl se väsyttää ihan hirveesti et se on ihan oikeesti ihan kauheen rasittavaa että..”

Fyysisten vaikutusten lisäksi melun koetaan aiheuttavan väsymystä ja kuormitusta ja joillekin stressiä. Sosiaalisesti vaikutukseksi voidaan katsoa myös se, että työperäisen melun takia joudutaan välttelemään meluisia ympäristöjä vapaa-ajalla;

”No esimerkiksi mitään bändejä mä en yhtään jaksais kuunnella että, tietysti nuorempana ihan mielellään kuunteli kun oli se melunsietokykykin parempi mut ei niinku ajatuksena sellanen et jos pitäis nyt mennä jollekin klubille tästä niin..”

Melunsietokyvyn ja myös stressinsietokyvyn pelättiin huononevan vanhetessa ja pitkään päiväkodissa työskennelleet olivat jo huomanneet, ettei melua aina meinaa jaksaa samalla tavalla kuin nuorempana. Päiväkotityössä nimenomaan melun koettiin olevan se, joka väsyttää eniten;

”Aika monetkin just sanoo, että kyllä muuten jaksaa mutta se meteli, et se on hirveen yleinen lause että se on jäänyt mieleen..”

8.3 Melun vähentäminen

Melua voidaan vähentää päiväkodissa pienryhmätyöskentelyllä, toiminnan huolellisella suunnittelulla ja pedagogisilla keinoilla. Pienryhmätyöskentelyssä lapsia jaetaan mahdollisimman paljon pienempiin ryhmiin, jotta lapsia ei ole liian montaa samassa tilassa. Lapsiryhmien tulisi kaiken kaikkiaan olla pienempiä. Myös leikkitiloja tulisi olla enemmän, jotta pienryhmiin jakaminen olisi mahdollista. Toiminnan suunnittelussa tärkeimmät asiat ovat ulkoilu, oikeanlaiset lelut ja rauhallinen lepoaika. Pedagogisia keinoja melun vähentämiseksi ovat opastaminen, motivointi ja itse mallina oleminen.

Noin neljäntoista lapsen ryhmät koettiin sopivan kokoisiksi, mutta monesti ryhmässä saattaa olla jopa kaksikymmentäkolme lasta. Vaikka suurten ryhmäkokojen ”haitat” ovat tiedossa, ryhmiä ollaan silti yhä kasvattamassa, ennen kaikkea taloudellisen tilanteen takia. Lastentarhanopettajat eivät katso jatkuvaa ryhmäkokojen kasvattamista hyvällä;

”Kyllä varmasti sillon vaikuttais työssäviihtymiseen kun nyt puhutaan just sitä että suurennetaan ryhmäkokoja ja pistetään enemmän aikuisia sinne ryhmään niin must se on aivan kauhee ajatus että mun mielest niitä aikuisiakaan ei tarttis olla niin paljon jos sillä kompensoidaan että laitetaan neljä aikuista että saadaan 28 lasta sinne ryhmään niin se on aivan että.. Siinä säästetään ihan väärässä kohdassa että kyllä silloin vaikuttais työssä viihtymiseen että.. Kyllä se kaksi aikuista ja neljätoista lasta on niinku ideaali mut se pitää laskea että seuraavana vuonna tilanne voi olla toinen.”

Monesti puhutaan siitä, että päiväkodeissa on liian vähän henkilökuntaa. Myös osa haastateltavistani otti asian esille, mutta enemmän keskustelua herätti juuri se, että pieniin

tiloihin yritetään mahduttaa aina vain enemmän lapsia. Kun lapsia on enemmän, myös aikuisten määrää on lisättävä. Kuten edellä olevasta otteesta käy ilmi, aikuisiakaan ei tarvitsisi olla niin montaa ryhmässä, jos lasten määrä pidettäisiin kohtuullisena. Haastateltavat olivat yhdenmielisiä siitä, ettei ryhmäkokoja tulisi kasvattaa entisestään. Lisäksi tilaa saisi olla enemmän, jotta pienryhmiin jakaminen onnistuisi paremmin. Sisätilojen ahtaus koettiin ongelmallisena, ja pienet tilat myös lisäävät melua.

”..meil ei oo mitään tilaa missä me voitais leikkiä tällasta kiinniottoleikkiä, eikä oo sellaisia jakomahdollisuuksia ollenkaan et sen takia ollaan paljon ulkona ja siellä sit saadaan enemmän leikkiä vapaasti..”

Ulkoilu nähtiin monessa ryhmässä hyvänä keinona vähentää melua. Ulkona lapset saavat leikkiä vapaammin, eikä heidän äänenkäyttöään tarvitse rajoittaa, sillä ulkona melu ei häiritse samalla tavalla. Lähes jokainen haastateltavani puhui ulkoilun merkityksestä ja oli sitä mieltä, että lasten kanssa kannattaa olla ulkona mahdollisimman paljon.

”Monesti mekin sit saatetaan aamulla aika aikaisin lähteä ulos et se voi olla et se on rauhallisempi ja hiljaisempikin se aamu silloin että.. Ne saa siinä ulkona purkaa sitä energiaa että sitten kun tullaan takas ni voi olla että ne on saanu siinä jo tarpeeks mekasta ulkona et se on ainakin yks sellanen joka vähentää sitä meteliäkin..”

Meteliä voidaan vähentää myös oikeanlaisilla leluilla. Esimerkiksi legoista voi lähteä kovakin ääni, kun niitä laatikosta kaivetaan. Legot ovat kuitenkin kehittäviä, eikä niitä tietenkään voida kieltää, mutta niiden käyttöä on joissain ryhmissä rajoitettu siten, että esimerkiksi aamupalan aikaan ei leikitä legoilla. Yleisesti ottaen päiväkodissa pyritään pitämään sellaisia leluja, jotka eivät itsessään aiheuta melua, kuten metallipalikat. Myös metalliset pikkuautot aiheuttavat enemmän ääntä kuin muoviautot.

”Ja sit esimerkiks lelupäivä on yksi ihan selvä erittäin meluisa päivä kun niil on niitä leluja, ja sit joskus niil on niit ihan jotka pitäis laissa kieltää ne melusaastelelut joista painetaan jotain ja niist lähtee hirveetä meteliä ja vanhemmatkin on sanoneet meille että anteeksi nyt että..”

Lepohetki koettiin erittäin tärkeäksi, ja sen todettiin olevan ainoa hetki päivässä, kun ei ole ”taustamelua”. Lepohetki katkaisee päivän ja se on tärkeä niin lapsille kuin aikuisillekin. Lapset tarvitsevat rauhallisen hetken pitkän päivän keskelle, ja ainoa keino siihen on, että he jonkin aikaa lepäävät sängyssä. Kenenkään ei ole pakko nukkua, mutta lepo hetki on välttämätön. Lepohetkestä on pyritty tekemään lapsille mieluista kokemus puhumalla

lepohetken ihanuudesta. Jokainen lapsi saa ottaa oman unikaverin sänkyyn ja kuunnella satua kaikessa rauhassa. Alle kolmevuotiaiden ryhmässä lapset yleensä nukahtavat ja viipyvät lepohetkellä pidempään. Se nähtiin positiivisena asiana.

Pedagogisia keinoja melun vähentämiseksi ovat lasten opastaminen, motivointi ja mallina oleminen. Aikuiset opastavat lapsia, miten puhutaan ja käyttäydytään rauhallisesti ja kauniisti, ja annetaan puheenvuoro toisille. Lisäksi lapsia motivoidaan rauhallisuuteen antamalla hyvää palautetta hyvästä käytöksestä, sekä kannustetaan siihen.

”Sit sellanen motivointi mitä aina tehdään että kunnioitetaan toisen puheenvuoroa ja sit ne tilanteet missä ollaan isossa ryhmässä että ihan se opettaminen ja kannustaminen siihen että kuunnelkaa kuinka ihana hiljasuus täällä on ja yritetään antaa sitä positiivista palautetta silloin kun on rauhallista että voi kun teidän korvat nauttii ja tavallaan sellanen pedagoginen näkemys siihen että ei pelkästään moitita silloin kun on kamala meteli vaan kehutaan ja kannustetaan silloin kun on rauhallista ja ihanaa..”

On aikuisten vastuulla jaksaa motivoida lapsia ja pitää rauhaa yllä. Juuri positiivisen palautteen antaminen on tärkeää ja pedagoginen osaaminen näkyy siinä, että ei huudeta lapsille ja käsketä olemaan hiljempaa, vaan käännetään asia positiiviseen muotoon. Lapsia täytyy myös muistuttaa säännöllisesti rauhallisesta puhumisesta ja myös lapsia on kehoitettu muistuttamaan toisiaan, jos huomaa että kaveri on alkanut puhua liian kovalla äänellä.

Aikuisten on tärkeää muistaa, että he toimivat nimenomaan mallina lapsille, ja siksi on tärkeää suunnata huomio omaan äänenkäyttöön ja puhetyyliin. Aikuinen omalla mallillaan opettaa lapsille, miten esimerkiksi riitatilanne ratkaistaan ja sovitaan ja miten puhutaan kauniisti toisille. Eräs haastatteluvastaukseni totesi, että juuri itse hyvänä mallina oleminen on parasta mitä voi tehdä. Aikuisen vastuu korostui osassa haastatteluista. Aikuisen on huolehdittava siitä, että tilanne ei pääse kaoottiseksi.

”Kyllä meidän aikuisten pitää pystyä oppimisympäristön ja työympäristön suunnittelulla tekemään tää tilanne niin että tää ei pääse niin kaoottiseksi, että ei se oo pelkästään se että tää vaan nyt meni näin et kyllä sille osittain täytyy myös pystyä tekemään jotain. Et yleissuunnittelulla vaikutetaan ja pedagogisilla ratkaisilla..”

9 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa on oleellista se, kuinka hyvin tutkimuksen tekijä selostaa tutkimuksensa vaiheet. Tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta kohentaa tutkimuksen luotettavuutta. (Hirsjärvi, Remes, & Sajavaara 2007, 227.) Pyrin opinnäytetyöprosessini aikana noudattamaan tätä ohjetta ja kuvaan opinnäytetyöraportissani haastatteluluolosuhteita, haastattelujen keston ja lisäksi ilmoitin aineiston koon eli kuinka paljon litteroitua tekstiä syntyi. Monessa tutkimuskirjallisuudessa painotetaan, että laadullisen tutkimuksen luotettavuuden kriteeri on tutkija itse ja hänen rehellisyytensä, koska arvioinnin kohteena ovat tutkijan tekemät teot, valinnat ja ratkaisut. (Vilkkä 2005, 158 - 159.) Olenkin pyrkinyt opinnäytetyöni jokaisessa vaiheessa rehellisyyteen ja eettisten ohjeiden noudattamiseen.

Olen noudattanut opinnäytetyöprosessin aikana Laurea-ammattikorkeakoulun eettisiä ohjeita. Hyvän tieteellisen käytännön toimintatapoja ovat rehellisyys, yleinen huolellisuus ja tarkkuus sekä eettisesti kestävä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmät. Olen myös huomioinut aineiston keräämisen etiikan, eli annoin tutkittavieni nähtäväksi asianmukaisen saatekirjeen ja kerroin ennen haastattelujen tekemistä mistä on kyse. Haastateltavien osallistuminen tapahtui vapaaehtoisuuteen perustuen ja tein osallistujille selväksi, että tutkimusaineisto käsitellään täysin nimettömästi. (Laurea 2007.)

Tuomi ja Sarajärvi (2009, 140 - 141) pohtivat kirjassaan laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointia. Siihen ei ole olemassa yksiselitteisiä ohjeita, mutta tiettyjen asioiden huomioimisesta on hyötyä. Ensinnäkin tutkijan tulee olla kokoajan tietoinen siitä mitä hän on tekemässä ja kuvattava tutkimuksen vaiheet tarkasti. Tutkimusraportissa tulee olla mahdollisimman tarkka kuvaus siitä, miten aineisto on koottu ja analysoitu, sillä tutkimustulokset ovat selkeämmät ja ymmärrettävämmät, kun eteneminen kuvataan yksityiskohtaisesti. Tähän olen pyrkinyt, sillä rehellinen ja tarkka kuvaus on selkeä keino lisätä tutkimuksen luotettavuutta.

Monessa tutkimuskirjallisuudessa puhutaan myös triangulaatiosta tutkimuksen luotettavuutta lisäävänä tekijänä. Triangulaatio voidaan jakaa Denzin (1970) mallin mukaan neljään osaan. Metodisella triangulaatiolla tarkoitetaan useiden tutkimusmenetelmien yhteiskäyttöä samassa tutkimuksessa ja tutkijatriangulaatiolla tarkoitetaan, että tutkimukseen osallistuu useita tutkijoita. Teoreettinen triangulaatio on kyseessä kun tutkimuksessa yhdistetään teoreettisia näkökulmia ja aineistotriangulaatiossa kerätään useita erilaisia tutkimusaineistoja. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 228; Tuomi & Sarajärvi 2009, 144 - 145.) Omassa opinnäytetyössäni ei triangulaatiota juuri esiinny, mutta pidän tutkimustani silti luotettavana, koska olen toiminut koko ajan täysin rehellisesti ja eettisten ohjeiden mukaisesti.

10 Pohdinta

Kokonaisuudessaan olin positiivisesti yllätynyt siitä, että lastentarhanopettajat eivät kärsineet melusta ihan mahdottomasti. Kukaan ei ilmaissut olevansa erityisen meluherkkä ja se on tietysti hyvä. On selvää, että kovin meluherkän henkilön voisi olla hyvin raskasta työskennellä päiväkodissa. Vaikka melua pitää pyrkiä vähentämään, ja niin tehdäänkin, on asia kuitenkin aika pitkälle niin, että lapsista ja lasten toiminnasta lähtee ääntä. Täysin rauhallista ja hiljaista ympäristöä ei voi päiväkodissa tavoitella, sillä lasten täytyy saada leikkiä ja elää päiväkodissa ilman jatkuvaa rajoittamista. Se asia mihin todella pitäisi puuttua ja millä melun määrään pystytään parhaiten vaikuttamaan, ovat pienemmät lapsiryhmät ja suuremmat tilat.

Melu koetaan ongelmaksi silloin, kuin tiloja ei ole riittävästi ja iso lapsiryhmä joutuu olemaan samassa tilassa. Jokainen haastattelemani lastentarhanopettaja puhui pienryhmätyöskentelyn merkityksestä ja se koettiin selkeästi tärkeimpänä asiana, jolla pystytään vaikuttamaan niin melun määrään, kuin sujuvaan arkeen muutenkin. Monet päiväkodissa työskentelevät ovat varmasti pahoillaan siitä, että lapset saavat kärsiä kun taloudellinen tilanne on tiukka. Jotta varhaiskasvatuksen laatu saataisiin pidettyä hyvänä, tulisi päiväkodeissa olla riittävät tilat ja puitteet. Myös henkilökuntaa tulee olla riittävästi.

Koska melu on asia, joka aiheuttaa ylimääräistä raskautta, tulisi päiväkotien henkilökunnan työssäjaksamiseen kiinnittää erityistä huomiota. Koska sijaisia ei säästötoimenpiteiden vuoksi kovin helposti saada palkata, olisi tärkeää pyrkiä pienentämään sairauspoissaolotilastoja. Toki sairaslomat johtuvat erilaisista syistä, mutta on selvää, että niiden määrä nousee jos työ on kovin stressaavaa ja henkilökunnan työmäärä nousee kohtuuttomaksi. Yhdenkin työntekijän poissaolo vaikuttaa päiväkodin arkeen saman tien ja jokaisella henkilökunnan jäsenellä on tärkeä rooli työyhteisössä. On siis selvää että sijaisten puute vaikuttaa välittömästi ja se saattaa aiheuttaa muille työntekijöille ylimääräistä murhetta.

Opinnäytetyön tekeminen oli kiinnostavaa ja parasta oli kun pääsin haastattelemaan lastentarhanopettajia ja tekemään analyysiä haastatteluaineistosta. Haastattelutilanteessa sain luvan kanssa kysyä aiheesta, josta olin kiinnostunut. Oman kiinnostukseni lisäksi aihe oli mielestäni myös tärkeä ja ajankohtainen. Olin iloinen, että kiireenkin keskellä lastentarhanopettajilta liikenä aikaa osallistua haastatteluun, ja myös suhtautuminen oli myönteistä. Vaikutti siltä, että lastentarhanopettajat kertoivat kokemuksistaan mielellään, ja mielestäni on hyvä, että he saivat tilaisuuden kertoa ajatuksistaan.

Haastateltavat puhuivat pitkälti samoista asioista ja voisin kuvitella, että jos opinnäytetyöni olisi ollut määrällinen ja olisin kerännyt tietoa isommalta joukolta, olisivat tulokset olleet

jokseenkin samankaltaiset. En usko, että kukaan lastentarhanopettaja toivoo ryhmäkokoja enää kasvatettavan tai henkilökuntaa vähennettävän. Varmasti monet arvostavat myös hyviä tiloja ja pedagogista osaamista. Sen sijaan se missä erot ovat parhaiten huomattavissa, ovat yksilölliset ominaisuudet. Kuten todettu, osa kärsii melusta enemmän kuin toiset. Myös meluun suhtautuminen voi olla erilaista. Ei kuitenkaan ole samantekevää, miten ryhmän lastentarhanopettaja suhtautuu meluun. Vaikka ei itse häiriintyisi melusta ollenkaan, ja kestäisi kovaakin meteliä ympärillään, on kasvatusvastuullisen huolehdittava parhaalla mahdollisella tavalla siitä, että lasten kasvu- ja oppimisympäristö on rauhallinen.

Omassa opinnäytetyössäni käsittelin lastentarhanopettajien kokemuksia melusta. Olisi myös todella mielenkiintoista selvittää lasten melukokemuksia. On selvää, että lapset ovat aivan yhtäläillä yksilöllisiä kuin aikuisetkin ja osa lapsista on herkempiä melulle kuin toiset. On todella ikävä ajatus, että esimerkiksi melulle erityisen herkkä lapsi joutuu viettämään pitkiä päiviä isossa ja meluissa lapsiryhmässä. Ajatus on jopa niin huolestuttava, että sellaiseen tilanteeseen tulisi ehdottomasti saada muutos. Meteliä on päiväkodissa aina jonkin verran, mutta kuinka paljon, siihen tulee pystyä vaikuttamaan.

Tämä opinnäytetyö vahvistaa käsitystä siitä, että päiväkotien lapsiryhmiä ei missään tapauksessa tulisi enää entisestään kasvattaa. Päiväkodeissa tulisi olla riittävät tilat, jotta toiminta olisi laadukasta ja lapsille taattaisiin hyvä kasvu- ja oppimisympäristö. Jokainen haastattelemani lastentarhaopettaja koki erittäin tärkeäksi sen, että lapsia pitäisi pystyä nykyistä paremmin jakamaan pienryhmiin. Tämän lisäksi päiväkodissa tulee olla riittävästi ammattitaitoista henkilökuntaa. Pedagogisten taitojen merkitys korostuu tilanteessa, jossa lapsiryhmien kokoa ei ole mahdollista pienentää ja tilat ovat rajalliset.

Lähteet

Adressit. 2010. Päivähoidon ryhmäkoolle asetettava lakisääteinen enimmäismäärä.
http://www.adressit.com/paivahoidon_ryhmakoot. Viitattu 17.1.2012

Alila, K. & Parrila, S. (toim.) 2004. Sosiaali- ja terveysministeriö. Laadunhallinnan perusteita ja menetelmiä varhaiskasvatuksessa. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2004: 17. Helsinki.

Ampuja, O. 2008. Oikeus hiljaisuuteen. Helsinki: Werner Söderström osakeyhtiö.

Bergström, M. 1997. Mustat ja valkeat leikit. Leikki, kaaos ja järjestys aivoissa. Juva: WSOY.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Helenius, A. & Korhonen, R. 2011. Leikistä kieleen. Teoksessa: Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. (toim.) 2011. Lapsi ja kieli. Kielellinen kehitys varhaiskasvatuksessa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: Yliopistopaino. 70 - 75.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2006. Tutkimushaastattelu - Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. 4.painos. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13., osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Kalliala, M. 1999. Enkeliprinsessa ja itsari liukumäessä. Leikkikulttuuri ja yhteiskunnan muutos. Helsinki: Gaudeamus.

Kokljuschkin, M. 2001. Unelmien päiväkot, kohti parempaa oppimisympäristöä. Helsinki: Tammi.

Kukkonen, S. & Karmavalo, T. 2004. Työtapaturmakirja. Työtapaturmien ja ammattitautien korvaus- ja vakuutusasiat. Helsinki: Suomen vakuutusalan koulutus ja kustannus Oy.

Lasten ympäristö ja terveys. Kansallinen CEHAP-selvitys. 2007. Kansanterveyslaitoksen julkaisuja 11/2007.
http://www.ktl.fi/attachments/suomi/julkaisut/julkaisusarja_b/2007/2007b11.pdf. Viitattu 18.10.2011

Laurea-ammattikorkeakoulun eettinen toimikunta. 2007. Laurea-ammattikorkeakoulun eettiset ohjeet tutkimus- ja kehitystyötä sekä opinnäytetöitä varten.

Ohjeita päivähoitotilojen suunnitteluun. 2010. Helsingin kaupungin ympäristökeskus.
<http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/6b420d804a17223c93e2fb3d8d1d4668/P%C3%A4iv%C3%A4hoitotilat.pdf?MOD=AJPERES&lmod=-2110438037&CACHEID=6b420d804a17223c93e2fb3d8d1d4668>. Viitattu 13.10.2011

Pitkänen, E. & Haahla, A. 2009. Herkkien kohteiden ilmanlaatu ja melutilanne - päiväkodit, leikkipuistot ja -kentät, koulut, vanhainkodit ja sairaalat. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 11/2009. Helsingin kaupungin ympäristökeskus. Helsinki 2009. www.hel2.fi/ymk/herkatkohteet/Julkaisu_11_09_net.pdf. Viitattu 22.10.2011

Päivähoidon työsuojelu- ja kehittämisopas. 2001. Työturvallisuuskeskus. Helsinki: Otava. 2.painos.

Päivähoidosta varhaiskasvatukseen remonttikirja. 1995. Suomen kuntaliitto. Helsinki.

Päiväkotityö. 2011. Työterveyslaitos.

http://www.ttl.fi/fi/ergonomia/ergonomia_eri_aloille/paivakotityo/Sivut/default.aspx. Viitattu 12.10.2011

Rauramo, P. 2004. Työhyvinvoinnin portaat. Helsinki: Edita.

Sala, E. Ääniergonomia opetustyössä. Teoksessa: Perkiö-Mäkelä, M., (toim.) Nevala, N. & Laine, V. 2006. Hyvä koulu. Työterveyslaitos. Helsinki. 93 - 105.

Starck, J. & Teräsvirta, L. 2009. Melu. Tampere: Työterveyslaitos.

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. 1997. Kansanterveyslehti 2/1997. Lelumelua ja muuta mölyä - päiväkotidesibeilejä tulvillaan.

http://www.ktl.fi/portal/suomi/julkaisut/kansanterveyslehti/lehdet_1997/2_1997/lelumelua_ja_muuta_molya_-_paivakoti_desibeileja_tulvillaan/. Viitattu 16.1.2012

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Työsuojelun perusteet 2003. Työterveyslaitos: Helsinki.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Stakes. Saarijärvi: Gummerus kirjapaino Oy.

Vilkkä, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Liitteet

Liite 1 Saatekirje

Hyvät päiväkodin lastentarhanopettajat,

Olen neljännen vuoden sosiaalialan opiskelija Laurea-ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyötäni, jonka aiheena on ”lastentarhanopettajien kokemuksia melusta”. Kyseessä on laadullinen tutkimus. Tutkimus toteutetaan teemahaastatteluina, jotka analysoidaan aineistolähtöisesti.

Tulen päiväkotiin haastattelemaan lastentarhanopettajia melukokemuksista. Olisi erittäin hienoa, jos jokainen lastentarhanopettaja osallistuisi pieneen yksilöhaastatteluun. Tarkoituksena on käydä läpi millaista melua päiväkodissa on, millaisia vaikutuksia melulla on ja miten melua voidaan vähentää. Haastattelut nauhoitetaan ja käsitellään täysin nimettöminä. Kaikki haastatteluaineisto tuhotaan opinnäytetyön valmistuttua.

Kiitos jo etukäteen yhteistyöstä!

Ystävällisin terveisin,

Sanna Aarnio

Liite 2 Teemahaastattelukysymykset

Haastateltavan taustatiedot:

Sukupuoli:

Ikä:

Ammatti/Koulutus:

Kuinka kauan olet työskennellyt päiväkodissa:

Pääasialliset työtehtävät:

Lapsiryhmän koko:

Ryhmässäsi olevien lasten ikä:

Haastattelukysymykset

1) Teema: Millaista melu päiväkodissa on?

Millaista melua päiväkodissa esiintyy?

Miten koet melun työympäristössäsi?

Kuinka kauan olet kärsinyt melusta?

Minkälaisissa tilanteissa melua esiintyy työympäristössäsi? (Esim. ulkona, lapsista lähtevä melu, aikuisista lähtevä melu, taustamusiikki, akustiikka, lelut, koneet..)

2) Teema: Mitä vaikutuksia melulla on?

Miten melu vaikuttaa työympäristöösi?

Millaisia terveydellisiä vaikutuksia melu on aiheuttanut sinulle?

Miten melu kuormittaa sinua?

Miten melu vaikuttaa työssä viihtymiseesi?

Miten suhtaudut meluun vapaa-ajalla?

3)Teema: Miten melua voitaisiin vähentää päiväkodissa?

Miten melua on pyritty vähentämään työympäristössänne?

Miten kuvailisit työpaikkanne meluntorjuntaa?

Miten voit suojautua melulta?

Miten pystyt vaikuttamaan melun määrään?

Miten pystyt vaikuttamaan melun laatuun?

Millaisia ohjeita päiväkodissa on melun vähentämiseksi?

Liite 3 Analyysitaulukko

Alaluokka	Yläluokka	Päälouokka	Yhdistävä luokka
Siirtymätilanteet	Lasten toiminnasta lähtevä melu	Millaista melu päiväkodissa on?	Lastentarhanopettajien kokemuksia melusta
Suuret lapsiryhmät pienessä tilassa			
Lapsista lähtee luonnostaan paljon ääntä			
Lapset matkivat toisiaan ja yllyttävät toisiaan metelöimään	Tahallinen metelöinti		
Tahallinen metelöinti häiritsee			
Oma vireystaso vaikuttaa melun kokemukseen	Fyysiset vaikutukset	Millaisia vaikutuksia melulla on?	
Vapaa-ajalla kaipaa hiljaisuutta			
Melu vaikuttaa oman äänen kestävyys			
Päänsärky			
Melu voi aiheuttaa stressiä	Sosiaaliset vaikutukset		
Melu väsyttää ja kuormittaa			
Jaetaan lapsia mahdollisimman paljon pienryhmiin, tietty määrä lapsia tietyssä tilassa	Pienryhmätyöskentely	Miten melua voidaan vähentää?	
Kaiken kaikkiaan pienemmät lapsiryhmät			
Paremmat leikkitilat			
Ulkoillaan paljon	Toiminnan suunnittelu		
Oikeanlaiset lelut			
Rauhallinen lepoaika			
Opastaminen	Pedagogiset keinot		
Motivointi			
Itse mallina oleminen			